

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

GJUHË AMTARE MAQEDONASE
Shkalla: III&IV
Klasa: VI-IX

Tiranë, 2017

Përmbajtja

I. HYRJE.....	3
II. KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT TË GJUHËS AMTARE MAQEDONASE.....	4
1. Qëllimet e arsimit parauniversitar.....	7
2. Qëllimet e programit të gjuhës amtare maqedonase.....	7
3. Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës	8
4. Lidhja e gjuhës amtare maqedonase me temat ndërkurrikulare.....	6
5. Lidhja e gjuhës maqedonase me fushat e tjera të të nxënit.....	6
6. Përshkrimi i kompetencave të lëndës.....	9
7. Ndarja e kohës mësimore për secilën klasë	10
III. QËLLIMET E SHKALLËS SË TRETË DHE TË KATËRT.....	12
1. Përmbajtja e shkallës së tretë dhe shkallës së katërt.....	12
IV. UDHËZIME METODOLOGJIKE	80
V. UDHËZIME PËR VLERËSIMIN.....	84
VI. MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE.....	86

Grupi i punës

1. Besnik Rama, Ministria e Arsimit dhe e Sportit, kryetar
2. Shqiponja Lamçe, Ministria e Arsimit dhe e Sportit, anëtar
3. Erida Koleci, Instituti i Zhvillimit të Arsimit, anëtar
4. Valentina Nestor, pedagoge, Universiteti i Tiranës, anëtar
5. Mihallaq Apostollovski, mësues, Korçë, anëtar

I. HYRJE

Lënda e gjuhës maqedonase bën pjesë në fushën “Gjuhët dhe komunikimi”. Kjo fushë synon zhvillimin gjuhësor e letrar që është boshti themelor për rritjen intelektuale, shoqërore, estetike dhe emocionale të nxënësve. Më konkretisht, fusha “Gjuhët dhe komunikimi” i aftëson nxënësit që të përdorin gjuhën për të komunikuar, për të plotësuar interesat e tyre personale dhe për të përmbushur kërkesat e shoqërisë dhe të tregut të punës.

Mësimi i gjuhëve në shkollë, gjithashtu, zhvillon te nxënësit të menduarit kritik dhe i bën të vetëdijshëm për identitetin e tyre personal dhe kombëtar. Nëpërmjet leximit të teksteve nga letërsia maqedonase, letërsia shqipe dhe letërsia botërore, nxënësit zhvillojnë botën e tyre emocionale, pasurojnë përfytyrimet dhe imagjinatën e tyre për botën, çmojnë dhe vlerësojnë gjuhët dhe kulturën kombëtare dhe botërore.

Fusha “Gjuhët dhe komunikimi” nxit dëshirën dhe kuriozitetin e nxënësve për t’u bërë lexues aktivë e të pavarur dhe shkrues të saktë, origjinalë dhe krijues. Po kështu, ajo zhvillon te nxënësit njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat e duhura që ata të flasin dhe të dëgjojnë në mënyrë korrekte në varësi të situatës dhe të qëllimit që kanë.

Arritjet gjuhësore të nxënësve janë përcaktuese jo vetëm për lëndët e fushës “Gjuhët dhe komunikimi”, por edhe për çdo lëndë që zhvillohet në shkollë. Nëse nxënësit nuk janë të aftë të dëgjojnë, të flasin, të lexojnë dhe të shkruajnë mirë, atëherë ata nuk mund të jenë të suksesshëm në shkollë dhe në jetë. Duke pasur një rëndësi të tillë, fusha “Gjuhët dhe komunikimi” dhe lëndët që e përbëjnë atë, janë një nga detyrat parësore të arsimit bazë.

Korniza kurrikulare përcakton si qëllim kryesor zotërimin e kompetencave kyçe nga nxënësit. Ndërtimi dhe zhvillimi i këtyre kompetencave kyçe janë të domosdoshëm për një individ, me qëllim që të përmbushë me sukses kërkesat personale, shoqërore dhe profesionale. Çdo fushë të nxëni dhe lëndë duhet të synojë që ta pajisë nxënësin me këto kompetenca. Këtë “mision” lënda e realizon nëpërmjet ndërtimit dhe zhvillimit të kompetencave të saj. Duke u bazuar në synimet dhe specifikat e lëndës “Gjuhë amtare maqedonase”, pesë kompetencat e saj janë:

- Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme.
- Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar.

- Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare.
- Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale.
- Përdorimi i drejtë i gjuhës.

Sipas planit mësimor të pakicave kombëtare, fusha “Gjuhët dhe komunikimi” përbëhet nga lëndët: **Gjuhë amtare maqedonase, Gjuhë shqipe, Gjuhë e huaj**. Njohuritë, aftësitë dhe shkathtësitë e nxënësve në një gjuhë i ndihmojnë ata të mësojnë dhe të kuptojnë një gjuhë tjetër. P.sh., nxënësit zbatojnë dhe përdorin njohuritë gjuhësore të gjuhës amtare gjatë mësimin të një gjuhe të huaj. Nga ana tjetër duke mësuar një gjuhë të dytë apo të tretë, nxënësit fillojnë ta çmojnë dhe ta vlerësojnë më shumë gjuhën apo kulturën e tyre. Ata vihen në situata që u mundësojnë atyre të kuptojnë se çfarë kanë të përbashkët gjuhët dhe se çfarë i bën ato unike. Mësimi i këtyre lëndëve përgjatë nëntë viteve të arsimit bazë është si më poshtë:

Gjuha amtare maqedonase mësohet në të gjitha shkallët e kurrikulës, nga klasa përgatitore deri në klasën IX.

Gjuha shqipe mësohet nga klasa e parë (shkalla I) deri në klasën e nëntë (shkalla IV).

Gjuha e huaj fillon në klasën e tretë (shkalla II) dhe mësohet deri në klasën e nëntë (shkalla IV).

II. KORNIZA KONCEPTUALE E PROGRAMIT TË GJUHËS AMTARE MAQEDONASE

Hartimi i programit lëndor mbështetet në dokumentet kryesore kurrikulare: korniza kurrikulare, kurrikula bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë për pakicat kombëtare. Përdoruesit e programit janë mësuesit, autorët e teksteve, prindërit dhe komuniteti, specialistët e arsimit dhe fakultetet e mësuesisë etj.

Mësuesit do ta përdorin programin e gjuhës maqedonase për të krijuar një tablo të qartë rreth asaj se çfarë duhet të mësojnë nxënësit dhe se si duhet ta ndërtojnë mesimdhënien për të pajisur nxënësit me kompetencat kyçe dhe të lëndës, si dhe për të përmbushur kërkesat e programit.

Autorët e teksteve shkollore do ta përdorin programin e gjuhës maqedonase për të hartuar tekste që janë në funksion të realizimit të tyre. Leximi i kujdesshëm i programit për çdo shkallë dhe për çdo klasë do t’i ndihmojë për të siguruar koherencën dhe për të shmangur ngarkesën e panevojshme.

Prindërit dhe komuniteti nëpërmjet programit mund të informohen për kompetencat që duhet të zotërojnë fëmijët e tyre në lëndën e gjuhës amtare maqedonase.

Specialistët e arsimit mund ta përdorin programin e gjuhës amtare maqedonase për qëllime inspektimi, monitorimi, vlerësimi, studimi etj.

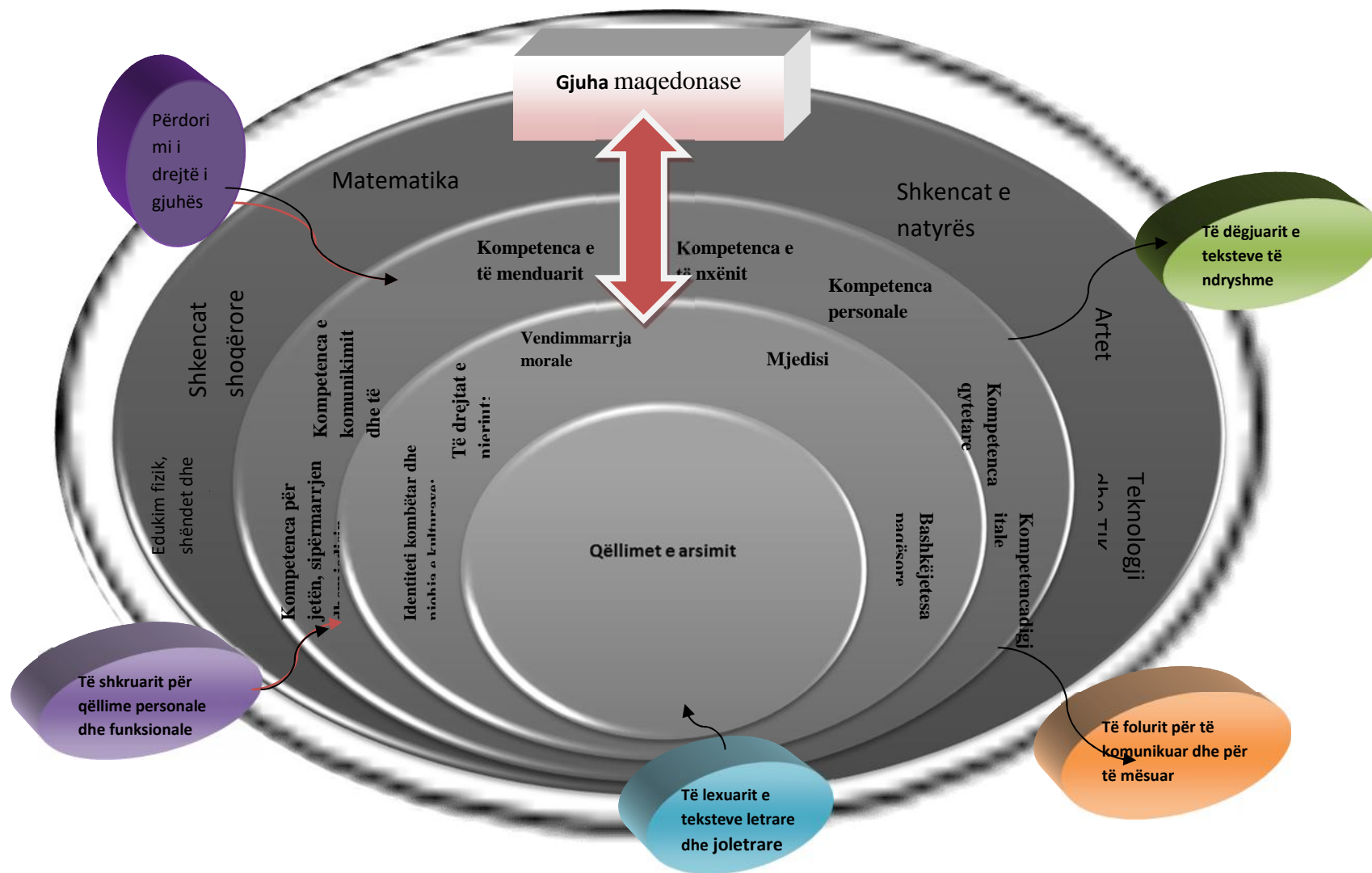
Fakultetet e mësuesisë mund ta përdorin programin lëndor për të përshtatur kurrikulat e tyre, me qëllim përgatitjen efektive të mësuesve të ardhshëm, si dhe për praktikën pedagogjike të studentëve.

Programi i gjuhës amtare maqedonase ka në fokus realizimin e kompetencave kyçe dhe të kompetencave të lëndës. Gjatë punës për përmbushjen e kompetencave kyçe dhe të kompetencave të lëndës, do të realizohen edhe temat ndërkurrikulare të cilat mundësojnë lidhjen e lëndës me jetën e përditshme, shoqërinë dhe tregun e punës.

Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e gjuhës amtare maqedonase me fushat e tjera ose lëndët e tjera, në mënyrë që formimi i nxënësit të mos jetë fragmentar, por i plotë dhe tërësor.

Në program janë përcaktuar njohuritë, shkathtësitë, vlerat dhe qëndrimet për çdo kompetencë të lëndës. *Njohuritë, shkathtësitë, vlerat dhe qëndrimet janë përcaktuar për çdo klasë.* Këto njohuri, aftësi, shkathtësi, vlera dhe qëndrime janë klasifikuar sipas disa tematikave. Në program janë sugjeruar edhe orët mësimore për çdo kompetencë.

Diagrami i mëposhtëm paraqet organizimin e programit.

1. Qëllimet e arsimit parauniversitar

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar nxënësit:

- kultivojnë identitetin vetjak, kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetësojnë vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohen në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillojnë përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohen për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohen për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillojnë shpirtin e sipërmarrjes;
- përdorin teknologjitë e reja.

2. Qëllimet e programit të gjuhës amtare maqedonase

Qëllimet e lëndës së gjuhës amtare maqedonase për nxënësit në arsimin bazë janë:

- Zhvillimi i aftësive për të folur, dëgjuar, lexuar dhe shkruar tekste të llojeve të ndryshme, si dhe kultivimi nëpërmjet këtyre teksteve i mendimit kritik e krijues.
- Kërkimi, gjetja, gjykimi në mënyrë kritike dhe përdorimi i informacionit që merret nga mediat dhe nga interneti.
- Njohja dhe vlerësimi i letërsisë maqedonase, i letërsisë shqipe dhe i letërsisë botërore nëpërmjet studimit të krijimtarisë së shkrimtarëve përfaqësues të periudhave të ndryshme.

- Krijimi i besimit se përmes leximit zhvillohet mënyra e të menduarit, bota shpirtërore dhe personaliteti i njeriut.
- Zhvillimi i imagjinatës dhe i përfytyrimeve rreth dukurive të jetës dhe të botës që i rrethon.
- Zotërimi i njohurive, aftësive, shkathtësive dhe qëndrimeve të duhura rreth sistemit gjuhësor të gjuhës maqedonase.
- Vlerësimi i gjuhës amtare maqedonase si pjesë e kulturës kombëtare dhe si mjet komunikimi.

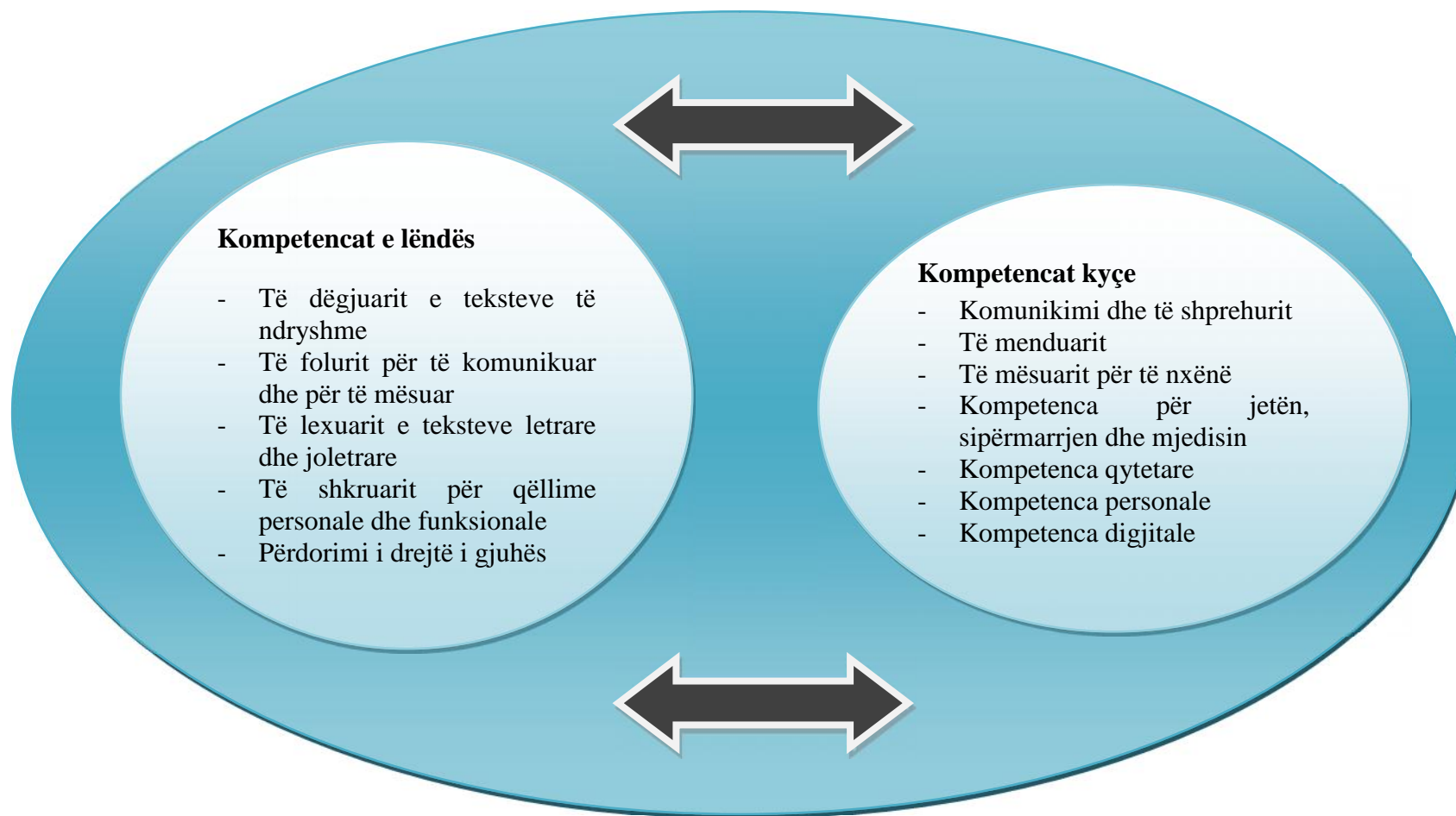
3. Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës

Realizimi i kompetencave kyçe të kornizës kurrikulare gjatë procesit të mësimdhënies dhe të nxënies kërkon që mësuesi të lidhë kompetencat kyçe me kompetencat e lëndës. Për ta realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë metodat, teknikat, strategjitë dhe mjetet e përshtatshme didaktike për realizimin e çdo kompetence dhe rezultati të nxëni. *Kompetenca përcaktohet si harmonizim i njohurive, shkathtësive, vlerave dhe qëndrimeve për t'i trajtuar plotësisht situatat e kontekstit.* Kur nxënësi përmbush kompetencat gjuhësore, ai njëkohësisht është duke ndërtuar dhe duke zhvilluar edhe kompetencat kyçe. P.sh., gjatë prezantimeve të ndryshme në orët mësimore të kompetencës së të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar, nxënësi përdor edhe mjetet e teknologjisë së informacionit dhe të komunikimit dhe realizon kështu edhe kompetencën digjitale. Rezultatet e të nxënit të kompetencave të lëndës pasqyrojnë të njëjtën qasje me rezultatet e të nxënit të kompetencave kyçe në këndvështrimin e domosdoshmërisë së tyre në jetë, në shoqëri dhe në punë.

Më konkretisht, për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës mësuesi ndjek këto hapa:

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënit për kompetencat kyçe që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zbërthen në rezultate të nxëni për kompetenca kyçe për secilin vit mësimor rezultatin/et e të nxënit për shkallë, për kompetencat kyçe;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet didaktike, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të nxënit;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënit brenda vitit shkollor;
- kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënit për vit mësimor në lëndës e gjuhës amtare maqedonase.

Diagrami i mëposhtëm konkretizon lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e lëndës.

Tabela: Rezultatet kryesore të të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së gjuhës amtare maqedonase gjatë shkallës së tretë dhe shkallës së katërt

Në kurrikulën bërthamë janë përcaktuar rezultatet e të nxënit për çdo kompetencë kyçe. Këto rezultate realizohen nëpërmjet fushave të të nxënit. Natyrisht, secila fushë dhe lëndë mund të kontribuojë në disa rezultate të nxëni. Fusha “Gjuhët dhe komunikimi” ndihmon realizimin e të gjitha kompetencave, por më së shumti realizimin e kompetencës së komunikimit dhe të të shprehurit. Tabela e mëposhtme paraqet rezultatet e të nxënit të kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së gjuhës maqedonase gjatë shkallës së tretë dhe shkallës së katërt.

SHKALLA III	SHKALLA IV
Kompetenca e komunikimit dhe e të shprehurit	
<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. shpreh mendimin e vet për një temë të caktuar me gojë ose me shkrim, si dhe në forma të tjera të komunikimit; 2. dëgjon me vëmendje prezantimin dhe komentet e bëra nga të tjerët rreth një teme, duke bërë pyetje, komente, sqarime dhe propozime; 3. lexon rrjedhshëm, me intonacionin e duhur, një tekst të caktuar rrëfyes, përshkrues, shkencor, publicistik etj., dhe e komenton atë; 4. shpjegon qartë dhe saktë, me gojë ose me shkrim, kuptimin e termave ose koncepteve të reja, duke përdorur gjuhën dhe fjalorin e përshtatshëm; 	<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. merr pjesë në bashkëbisedime me moshatarët dhe të rriturit për tema me interes mësimor dhe shoqëror duke bërë pyetje, duke dhënë përgjigje dhe duke veçuar informacionin kryesor; 2. transmeton saktë të dhënat e mbledhura për një temë konkrete në formë tekstuale, numerike, verbale, elektronike apo në ndonjë formë tjetër të të shprehurit; 3. prezanton para të tjerëve një projekt për një temë të dhënë, të përgatitur vetë ose në grup; 4. përshkruan me gojë dhe me shkrim një ngjarje të lexuar ose të dëgjuar duke ruajtur rrjedhën logjike të saj; 5. harton një tekst, deri në 500 fjalë (bazuar në imagjinatën e vet);

<p>5. veçon informacionin kryesor nga një libër, gazetë, revistë, internet, radio, TV etj., e komenton dhe e shfrytëzon atë si referencë gjatë hartimit të një punimi ose të një detyre me shkrim;</p> <p>6. shkruan një tekst deri në 500 fjalë (letër, udhëzim, kërkesë, ese etj.), duke respektuar rregullat gjuhësore;</p> <p>7. shpreh drejt një mendim apo kërkesë, me gojë ose me shkrim, për një situatë të caktuar (udhëzim, ndihmë, informim, orientim etj), duke ndërvepruar në grup ose në klasë.</p>	<p>6. analizon përmbajtjen dhe kuptimin e koncepteve të reja, duke përdorur leksikun e përshtatshëm;</p> <p>7. diskuton për një temë të caktuar, në lëndë të ndryshme, duke respektuar rregullat e komunikimit;</p> <p>8. identifikon burime të ndryshme informacioni për arsimim dhe orientim profesional, si dhe zhvillon një plan individual për zhvillimin e karrierës së tij.</p>
---	--

Kompetenca e të menduarit

<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. parashtron argumente <i>pro</i> ose <i>kundër</i> për një temë ose problem të caktuar gjatë një debati ose publikimi në media; 2. shpreh mendimin e tij për një punim letrar ose artistik, duke dalluar ndryshimet dhe analogjitë ndërmjet krijimeve të ngjashme; 3. zgjidh një problem (gjuhësor) dhe arsyeton përzgjedhjen e procedurave përkatëse; 4. përzgjedh dhe demonstroi strategji të ndryshme për zgjidhjen e një problemi (gjuhësor) duke paraqitur rezultat të njëjtë; 5. përdor krahasimin dhe kontrastin për të gjetur dallimet dhe ngjashmëritë kryesore midis dy e më shumë dukurive ose 	<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. paraqet në forma të ndryshme argumente për të përforcuar mendimin apo qëndrimin e vet për një problem; 2. përzgjedh dhe klasifikon informacionin nga burime të ndryshme në bazë të një kriteri të caktuar dhe e përdor për marrjen e një vendimi apo për zgjidhjen e një problemi ose detyre; 3. analizon një punim (p.sh. artikull gazete, pikturë etj.) duke gjetur analogji dhe dallime me punime të ngjashme nga autorë të ndryshëm; 4. përpunon idenë e vet në një projekt me shkrim për një çështje të
---	--

<p>krijimeve artistike.</p>	<p>caktuar duke propozuar qëllimin, aktivitetet kryesore, afatet, vendin, personat, materialet dhe mjetet e nevojshme për kryerjen e tyre dhe parashikon pengesat e mundshme gjatë realizimit;</p> <p>5. argumenton ndërmarrjen e hapave konkretë të cilët çojnë në përfundimin e një detyre ose aktiviteti, zgjidhjen e një problemi, të ndonjë punimi në klasë, shkollë etj.;</p> <p>6. interpreton një rregull, koncept apo proces të caktuar, duke e ilustruar atë me shembuj konkretë nga situatat të jetës së përditshme.</p>
<p>Kompetenca e të nxënës</p>	
<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. përzgjedh të dhëna nga burime të ndryshme (libra, revista, udhëzues, fjalorë, enciklopedi ose internet), të cilat i shfrytëzon për realizimin e detyrës së dhënë dhe i klasifikon ato burime sipas rëndësisë që kanë për temën; 2. zbaton në mënyrë të pavarur udhëzimet e dhëna nga një burim (tekst shkollor, libër, internet, media) për të nxënë një temë ose detyrë që i kërkohet; 3. shfrytëzon portofolin personal për identifikimin e përparësive dhe të mangësive në funksion të vetëvlerësimit të përparimit dhe të përmirësimit në një lëndë të caktuar; 	<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. regjistron në formë të shkruar, grafike etj., informacionin ose faktet për një temë; veçon me anë të teknikave të ndryshme pjesët sipas rëndësisë dhe nevojës për temën ose detyrën e dhënë; 2. shfrytëzon në mënyrë efikase fjalorët, enciklopeditë dhe TIK-un për zhvillimin e një ideje ose projekti me bazë klase ose shkolle; 3. regjistron, skedon dhe përdor teknika të tjera për të m e n a x h u a r informacionin, faktet ose formulat për një temë duke i radhitur ato sipas llojit, burimit dhe rëndësisë; 4. parashtron pyetje për çështje të ndryshme dhe organizon mendimet për të gjetur përgjigje për temën apo problemin e

<ol style="list-style-type: none"> 4. lidh temën e re ose një çështje të dhënë me njohuritë dhe përvojat paraprake, duke i paraqitur në forma të ndryshme të të shprehurit, sipas një radhitjeje logjike; 5. përdor programe të përshtatshme kompjuterike për zgjidhjen e problemeve dhe kryerjen e detyrave në fusha të ndryshme të dijes; 6. parashtron pyetjet <i>pse, çfarë, si, kur</i> dhe organizon mendimet e veta në formë të shkruar për temën ose problemin e dhënë dhe vlerëson përparimin e vet deri në zgjidhjen e duhur; 7. menaxhon emocionet, ndjenjat, kohën, shfrytëzimin e materialeve dhe mjeteve gjatë kryerjes së një detyre ose aktiviteti në klasë, shkollë apo diku tjetër. 	<p>caktuar, duke evidentuar përparimin ose vështirësitë deri në zgjidhjen përfundimtare;</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. paraqet/skicon idetë e veta për ecurinë dhe mënyrën e zhvillimit të një aktiviteti duke e argumentuar para të tjerëve; 6. prezanton në mënyrë të pavarur udhëzimet ose simbolet e dhëna në libër, skicë, plan, partiturë muzikore, skenar, koreografi etj., për të përmbushur një detyrë që kërkohet prej tij; 7. shfrytëzon në mënyrë të efektshme teknika të ndryshme gjatë të nxënimit të temës së dhënë duke klasifikuar informacionin e njohur nga ai i panjohuri, si dhe atë që është i paqartë; 8. përdor elementet e portofolit personal për vetëvlerësimin dhe identifikimin e anëve të forta, i shfrytëzon ato për përparimin në mësim dhe për orientimin për karrierë.
Kompetenca për jetën, sipërmarrjen dhe mjedisin	
<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. përgatit planin e punës për organizimin e një aktiviteti të caktuar në shkollë ose në komunitet dhe e realizon atë me sukses; 2. zhvillon një projekt individual ose në grup për kryerjen e një aktiviteti mjedisor apo shoqëror me rëndësi për shkollën ose për komunitetin; 	<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vlerëson rëndësinë e punës individuale dhe në grup për zhvillimin e komunitetit, nëpërmjet shembujve konkretë nga jeta e përditshme; 2. përdor materiale, burime të ndryshme informimi dhe teknologjinë në shkollë dhe në jetën e përditshme si ndihmë për përparimin në

<ol style="list-style-type: none"> 3. përdor programet kompjuterike për përgatitjen e materialeve të nevojshme grafike (ftesave, njoftimeve, publikimeve etj.); 4. bashkëvepron në mënyrë aktive me moshatarët për realizimin e një aktiviteti të përbashkët; 5. merr pjesë si anëtar i një jurie, (në nivel klase apo shkolle) për vlerësimin e një aktiviteti ose konkursi artistik, duke u bazuar në kriteret e paracaktuara. 	<p>mësime dhe për orientim në karrierë.</p>
Kompetenca personale	
<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. merr pjesë ose drejton punën në grup, bashkëpunon me përfaqësues të komunitetit për të ndihmuar moshatarët dhe anëtarët e tjerë të komunitetit që kanë probleme shëndetësore, sociale, ekonomike, etj., si dhe raporton për përvojat personale të fituara. 	<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. analizon shkaqet e një reagimi konfliktual apo emocional dhe propozon alternativa për zgjidhje të drejtë e pa pasoja duke ndarë përvojat, mendimet dhe ndjenjat me anëtarët e grupit.
Kompetenca qytetare	
<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zbaton dhe respekton rregullat e mirësjelljes në klasë, shkollë etj., dhe mban qëndrim aktiv ndaj personave, të cilët nuk i respektojnë ato, duke shpjeguar pasojat për veten dhe për grupin ku bën pjesë; 2. merr pjesë në aktivitetet që promovojnë tolerancë dhe diversitet kulturor, etnik, fetar, gjinor etj., në shkollë apo në komunitet, ku 	<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. praktikon të drejtat dhe detyrimet si qytetar në situata konkrete të jetës së përditshme, në klasë, shkollë, komunitet ose gjatë diskutimit dhe respektimit të mendimit të tjetrit; 2. reagon ndaj personave të cilët shkelin, çënojnë ose mohojnë të drejtat e të tjerëve duke i ilustruar këto sjellje me shembuj të

<p>përfshihen moshatarë të të gjitha përkatësive të përmendura që jetojnë në bashkësinë e gjerë.</p>	<p>personazheve nga letërsia ose filmat, si dhe arsyeton pasojat e këtyre veprimeve për individin, grupin dhe komunitetin;</p> <p>3. përgatit në grup një aktivitet, duke përdor tolerancën si mjet për promovimin e diversitetit kulturor, etnik, gjinor, fetar, social etj., në shkollë apo në komunitet.</p>
<p>Kompetenca digjitale</p>	
<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. përdor mediet digjitale dhe mjediset informative për të komunikuar dhe për të bashkëpunuar, duke përfshirë komunikimet në distancë për zhvillimin e njohurive; 2. analizon, vlerëson, menaxhon informacionin e marrë elektronikisht (p.sh., hedh disa informacione të marra nga interneti duke i përmbledhur në një tabelë ose grafik); 3. zhvillon aftësinë mediatike për identifikimin e burimit të informacionit dhe këndvështrimin analitik për gjykimin e tyre (p.sh., dallon nëse një material i marrë nga interneti është fakt dhe burimi është primar apo sekondar). 	<p>Nxënësi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. përdor TIK-un për të lehtësuar procesin e të nxënit dhe për të rritur efektivitetin në mësimnxënie; 2. përdor mjetet multimediale për të bashkëpunuar me persona të tjerë dhe për të rritur produktivitetin e tij dhe të nxënit efektiv; 3. bashkëpunon me moshatarët e tij duke përdorur mjetet e telekomunikacionit bashkëpunues, për të hetuar tema mësimore, për të zgjidhur çështje dhe probleme që mund të lindin në shkollë dhe jashtë saj.

4. Lidhja e gjuhës amtare maqedonase me temat ndërkurrikulare

Temat ndërkurrikulare janë tema madhore, me të cilat përballet shoqëria tani dhe në të ardhmen. Ato integrojnë fushat e të nxënës, të cilat ndihmojnë nxënësit të interpretojnë botën dhe të lidhin dijet e marra në shkollë me jetën dhe me interesat e tyre. Në kornizën kurrikulare dhe në kurrikulat bërthamë janë përcaktuar temat ndërkurrikulare, të cilat janë:

- Identiteti kombëtar dhe njohja e kulturave
- Të drejtat e njeriut
- Vendimmarrja morale
- Mjedisi
- Bashkëjetesa paqësore

Gjuha amtare maqedonase për specifikat dhe hapësirat që ka (përfshirë edhe sasinë e orëve mësimore) lejon krijimin e situatave mësimore të cilat mundësojnë trajtimin e këtyre temave. Kështu p.sh., leximi dhe studimi i teksteve të ndryshme letrare nga letërsia maqedonase, shqipe dhe botërore zhvillojnë te nxënësit identitetin dhe krenarinë kombëtare dhe njohjen e vlerësimit e kulturës botërore. Tema si: të drejtat e njeriut, vendimmarrja morale, mjedisi, zhvillimi i qëndrueshëm etj., mund të realizohen gjatë diskutimeve dhe bashkëbisedimeve në grup të cilat mund të zhvillohen gjatë orëve mësimore të kompetencës së të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar. Mësuesi mund të krijojë edhe situata mësimore gjatë të cilave nxënësit shprehen në forma të ndryshme: ese, poezi, tregime dhe krijime të tjera me tematikë rreth çështjeve të mësipërme. Punët në grupe që zhvillohen në lëndën e gjuhës amtare maqedonase ndihmojnë në krijimin e aftësive të nxënësve për të jetuar në mënyrë paqësore me të tjerët.

5. Lidhja e gjuhës maqedonase me fushat e tjera të të nxënës

Mësimi i gjuhës amtare maqedonase në shkollë mbështet edhe ndërtimin dhe zhvillimin e kompetencave të fushave të tjera të kurrikulës. Në gjuhën maqedonase nxënësit: fitojnë njohuri, aftësi, shkathtësi, vlera dhe qëndrime për të komunikuar me gojë dhe me shkrim; lexojnë dhe

kuptojnë tekste të llojeve të ndryshme; pasurojnë fjalorin dhe botëkuptimin e tyre duke lexuar tekste letrare dhe joletrare; mësojnë të shkruajnë tekste të ndryshme; mësojnë ta përdorin drejt nga ana gramatikore dhe drejtshkrimore gjuhën etj. Të gjitha këto njohuri, shkathësi, vlera dhe qëndrime sigurojnë suksesin e nxënësve edhe në fushat dhe lëndët të tjera. Natyrisht në këtë lidhje ka marrje dhe dhënie.

Për shembull, aftësitë e të lexuarit mbështesin kuptimin e ushtrimeve dhe teksteve matematikore, nga ana tjetër aftësitë për të zgjidhur probleme në matematikë ndikojnë në gjykimin dhe mendimin kritik të nxënësve rreth teksteve të ndryshme.

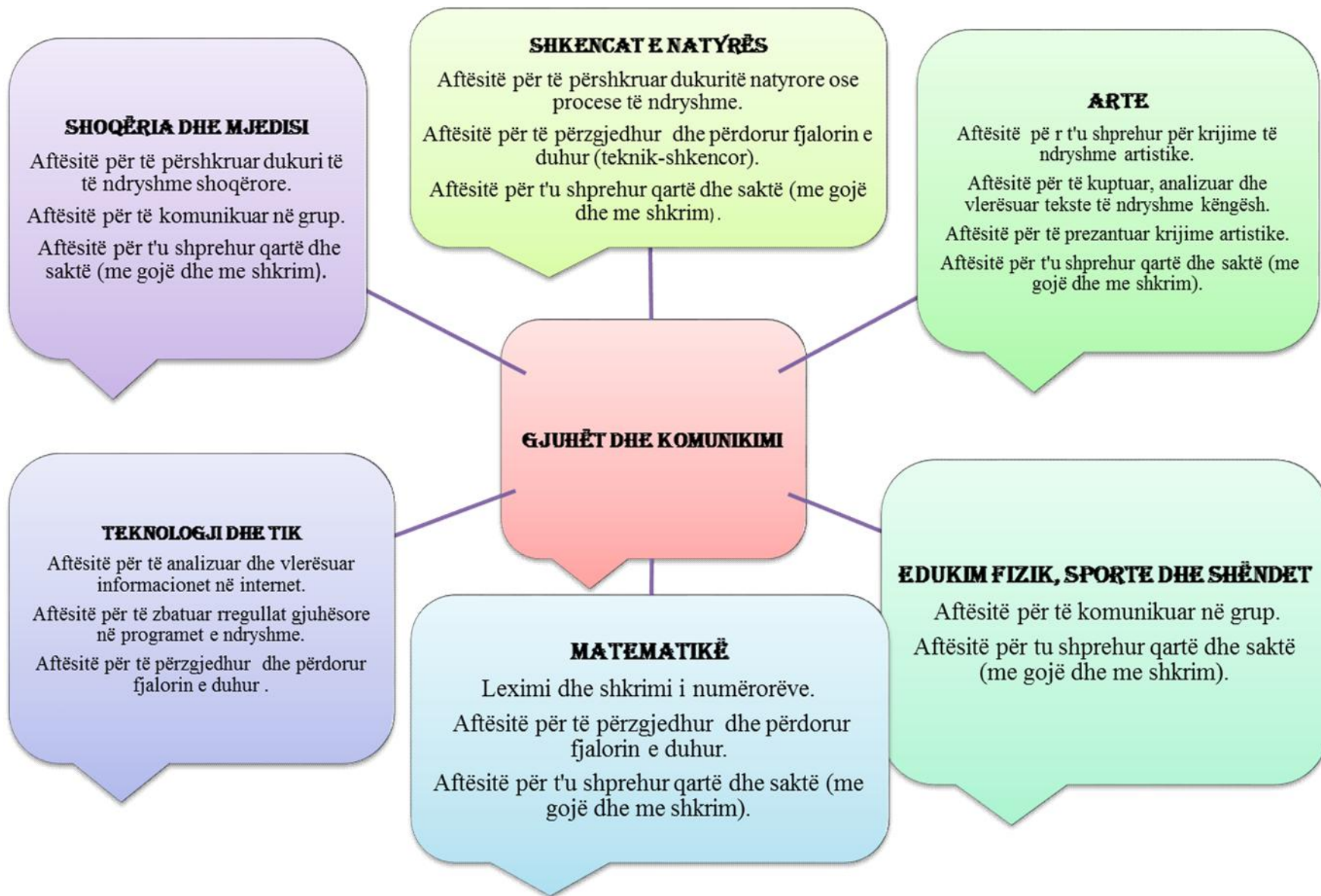
Kuptimi ose analiza e teksteve të shkencave të natyrës kërkon aftësi të mira leximi. Po kështu, p.sh., leximi i një proze i ndihmon nxënësit të marrin njohuri rreth natyrës, siç njohuritë e marra në shkencat e natyrës nxitin imagjinatën për të realizuar me shkrim një përshkrim të natyrës.

Lënda e gjuhës amtare maqedonase mbështet nxënësit në mësimin e shkencave shoqërore. Leximi dhe analiza e teksteve letrare ndikon që të kuptohen më mirë ngjarjet e figurat historike, marrëdhëniet mes njerëzve dhe vlerat shoqërore.

Mësimi i arteve të ndryshme mbështetet nga gjuha maqedonase (tekstet letrare që studiohen nga nxënësit). Analiza e teksteve letrare i ndihmon nxënësit të kuptojnë mjetet e shprehjes artistike. Gjithashtu, studimi dhe krijimi i teksteve të ndryshme, si p.sh., i reklamave kërkojnë integrim me artet për elementet pamore të reklamave; ilustrimi i një analize të një teksti letrar me muzikën e një periudhe të caktuar i ndihmon nxënësit të kuptojnë efektin emocional të muzikës dhe mjetet e shprehjes së saj artistike. Element i përbashkët mes muzikës dhe gjuhës maqedonase janë edhe këngët popullore dhe krijimet e tjera folklorike, studimi i të cilave integron gjuhën dhe artet.

Shembujt e mësipërm janë vetëm një nxitje për të kuptuar se në procesin mësimor krijohen mundësi për integrim mes fushave të të nxënit. Mësuesit me pasionin dhe përkushtimin që i karakterizon, mund të realizojnë pafund integrame mes fushave dhe lëndëve në situata të ndryshme të nxëni. Ky integrim i lejon nxënësit të mos marrin njohuri të fragmentuara dhe të shkëputura nga jeta.

Në diagramin e mëposhtëm janë dhënë aftësitë që gjuha maqedonase u siguron fushave të tjera të të nxënit.

6. Përshkrimi i kompetencave të lëndës

a) Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

Nxënësit marrin njohuri, zhvillojnë qëndrime dhe vlera, si dhe zbatojnë aftësi dhe shkathtësi duke dëgjuar tekste të shkruara, të folura dhe mediatike. Më konkretisht, nxënësit kuptojnë se sjellja dhe qëndrimet e duhura gjatë të dëgjuarit ndikojnë pozitivisht te të tjerët. Ata dallojnë disa cilësi të zërit të folësit si: intonacioni, ritmi, theksi, volumi i zërit. Gjithashtu, nxënësit tregojnë përmbajtjen, veçojnë idetë kryesore, dallojnë fjalët ose frazat kyçe, bëjnë konkluzione, krahasojnë ose klasifikojnë, si dhe bëjnë vlerësime të thjeshta për tekstet që dëgjojnë.

b) Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

Nxënësit përdorin drejt gjuhën standarde gjatë folurit; kuptojnë dhe zbatojnë në komunikim, karakteristikat e gjuhës së folur; shqiptojnë saktë dhe me intonacionin e theksin e duhur fjalët dhe fjalitë, me qëllim që të jenë të kuptueshëm dhe interesantë për të tjerët; shoqërojnë të folurin edhe me elemente të komunikimit joverbal; diskutojnë dhe bashkëveprojnë me të tjerët gjatë punës në grup.

c) Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare

Nxënësit lexojnë tekste letrare dhe joletrare që u përkasin periudhave të ndryshme, tekste klasike dhe bashkëkohore, maqedonase, shqipe dhe botërore dhe demonstrojnë kuptimin, interpretimin, analizën, vlerësimin dhe gjykimin e këtyre teksteve (të përshtatshme për zhvillimin moshor të nxënësve).

d) Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

Nxënësit shkruajnë për qëllime dhe lexues të ndryshëm. Ata ndjekin gjatë të shkruarit hapa si: planifikimi, organizimi i ideve, rishikimi dhe redaktimi. Nxënësit, gjithashtu, respektojnë strukturën, tiparet e tekstit, si dhe rregullat gjuhësore.

e) Përdorimi i drejtë i gjuhës

Që të flasin dhe të shkruajnë në mënyrën e duhur, nxënësit duhet të zotërojnë njohuri e të demonstrojnë shkathtësi, vlera dhe qëndrime në lidhje me sistemin gjuhësor të gjuhës maqedonase. Kështu, nxënësit dallojnë pjesët e ndryshme të ligjëratës, kategoritë e tyre gramatikore dhe i përdorin në trajtën e duhur gjatë komunikimit; dallojnë llojet e ndryshme të fjalive dhe funksionet e fjalëve në fjali dhe i zbatojnë këto njohuri në komunikimin e përditshëm; përdorin gjuhën standarde, njohin dialektet e pjesë të tjera të leksikut dhe respektojnë diversitetin gjuhësor; kanë njohuri për mënyrat e formimit të fjalëve në gjuhën maqedonase, dallojnë kuptimet e fjalëve dhe i përdorin për të pasuruar fjalorin e tyre.

7. Ndarja e kohës mësimore për secilën klasë

Gjuha amtare maqedonase është lëndë e detyrueshme në arsimin bazë. Ajo zhvillohet përgjatë nëntë viteve të këtij arsimit dhe zë një pjesë të konsiderueshme të kurrikulës. Në tabelën e mëposhtme është dhënë koha mësimore sipas kompetencave, gjatë shkallës së tretë dhe të katërt (klasat VI-IX). Këto kompetenca zhvillohen dhe përfitohen në proces, gjë që kupton zhvillimin e tyre ditë pas dite. Ato janë aq të lidhura dhe të ndërvarura mes tyre, saqë nuk ka kufij të prerë, ndaj shpërndarja e orëve është sugjeruese. Shuma e tyre është e barabartë me sasinë e orëve vjetore të përcaktuara në planin mësimor të arsimit bazë të pakicave kombëtare.

Klasa/ shkalla	VI	VII	Shkalla III	VIII	IX	Shkalla IV
Orë/javë	4	4	8	4	3	7
Orë gjithsej	140	140	280	140	105	245

Koha mësimore për çdo kompetencë përdoret për njohuri të reja, përsëritje, projekte, vlerësime etj. Mësuesi ka të drejtë të ndryshojë deri në masën 10% të orëve të një kompetence.

Nxënësit në lëndën e gjuhës maqedonase, pothuajse, çdo orë flasin, dëgjojnë, lexojnë, shkruajnë dhe fitojnë njohuri dhe shkathtësi rreth sistemit gjuhësor, megjithatë theksi vihet në njëjërën nga këto kompetenca. Ky fakt përcakton edhe orët për këtë kompetencë. P.sh., në klasën e gjashtë janë përcaktuar rreth 20 orë për kompetencën e të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale. Kjo do të thotë që nxënësit do të shkruajnë, pothuajse në çdo orë mësimi, por theksi në këto 20 orë do të vihet më shumë te kjo kompetencë.

Kompetencat/ klasat	Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme	Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar	Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare	Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale	Përdorimi i drejtë i gjuhës	Totali
Klasa e gjashtë	10	10	50	20	50	140
Klasa e shtatë	10	10	50	20	50	140
SHKALLA E TRETË	20	20	100	40	100	280
Klasa e tetë	5	10	50	25	50	140
Klasa e nëntë¹ (10 orë PL)	4	4	35	15	37	105
SHKALLA E KATËRT (10 orë PL)	9	14	85	40	87	245

¹Në këtë klasë, 10 orë mësimore janë lënë për përgatitjen e nxënësve për Provimin e Lirimit.

III. QËLLIMET E SHKALLËS SË TRETË DHE TË SHKALLËS SË KATËRT

Gjatë shkallës së tretë dhe shkallës së katërt nxënësit:

- komunikojnë qartë dhe saktë (me gojë dhe me shkrim) në varësi edhe të qëllimit dhe të situatës;
- shprehin opinionet e tyre, në mënyrë korrekte nga ana gjuhësore, gjatë diskutimeve dhe punëve në grup;
- dëgjojnë, lexojnë dhe kuptojnë lloje të ndryshme tekstesh, nxjerrin konkluzione dhe i vlerësojnë këto tekste (me gojë ose me shkrim);
- gjejnë informacion në media dhe internet, gjykojnë në mënyrë kritike këtë informacion dhe e përdorin atë në mënyrën e duhur;
- njohin llojet e ndryshme të teksteve, përdorimet e tyre, si dhe hartojnë e prezantojnë tekste të ndryshme;
- lexojnë tekste letrare të gjinive të ndryshme dhe zhvillojnë botën emocionale përmes tyre;
- vlerësojnë letërsinë si pjesë e rëndësishme e kulturës kombëtare dhe botërore;
- kuptojnë, interpretojnë dhe analizojnë tekste letrare si një burim për të njohur histori të ndryshme, marrëdhëniet njerëzore, ndjenjat, vlerat etj.;
- përdorin gjuhën standarde në shkollë dhe jashtë saj, si dhe zbatojnë rregullat themelore gramatikore;
- kuptojnë rëndësinë e gjuhës amtare.

1. Përmbajtja e shkallës së tretë dhe e shkallës së katërt

Në programin e gjuhës maqedonase për shkallën e tretë dhe të katërt janë paraqitur rezultatet e të nxënit për çdo kompetencë. Kompetencat zhvillohen përmes disa *tematikave*. Tematikat dhe renditja e tyre nuk nënkupton që realizimi i tyre përgjatë vitit shkollor ose shkallës të zhvillohet e ndarë në këtë renditje. Kombinimi dhe ndarja e njohurive, shkathtësive dhe qëndrimeve në orë mësimi, kapituj apo grupe temash e njësi mësimore, si dhe renditja e tyre është e drejtë e përdoruesve të programit (më kryesorët janë mësuesit dhe autorët e teksteve). Më poshtë janë dhënë tematikat për çdo kompetencë.

a) Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

- Rregullat e të dëgjuarit
- Të dëgjuarit për të kuptuar dhe për të vlerësuar tekstin

b) Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

- Rregullat dhe organizimi i të folurit
- Diskutimi dhe bashkëveprimi në grup

c) Të lexuarit e teksteve të ndryshme

- Të lexuarit për të kuptuar
- Të lexuarit e teksteve letrare
- Të lexuarit e teksteve joletrare

d) Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

- Planifikimi, organizimi, rishikimi dhe redaktimi i të shkruarit
- Të shkruarit për qëllime personale
- Të shkruarit për qëllime funksionale

e) Përdorimi i drejtë i gjuhës

- Sintaksë
- Morfologji
- Leksikologji dhe semantikë
- Drejtshkrim

- Fonetikë dhe fonologji

KOMPETENCA: Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi demonstroi vëmendje, interes, respekt dhe empati për folësin. Ai kupton tekstet që dëgjon, lidh informacionin ose përmbajtjen e tekstit me jetën dhe njohuritë e tij. Nxënësi jep gjykimet e tij rreth tekstit që dëgjon. Nxënësi, gjithashtu, zhvillon aftësitë për të krahasuar dhe për të vlerësuar tekste të ndryshme (të shkruara, të folura dhe mediatike).

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- kupton, krahason dhe përmbledh mendimet e të tjerëve nga materialet e dëgjuara, si dhe reflekton për to;
- jep mendimet dhe gjykimet e tij rreth teksteve që dëgjon.

Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
Gjatë orëve mësimore të përcaktuara në program nxënësi dëgjon dhe punon (tregon përmbajtjen, analizon, jep gjykime të thjeshta etj.) me tekste të cilat janë të përshtatshme për moshën e tij, si p.sh.:	Rregullat e të dëgjuarit Nxënësi: - dëgjon me vëmendje dhe përqendrim, duke shikuar në sy personin që flet, si dhe duke mbajtur trupin në një	Nxënësi: - demonstroi vullnet dhe besim gjatë kryerjes së detyrave; - punon dhe diskuton me të tjerët gjatë punëve në grupe.

<ul style="list-style-type: none"> - diskutime; - lloje të ndryshme poezish; - rrëfime personale (ngjarje të jetuara); - tregime të shkurtra, përralla, teatër me kukulla; - udhëzime të shkurtra; - filma për fëmijë, emisione televizive etj. 	<p>pozicion korrekt;</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq interes, respekt dhe empati ndaj folësit. <p>Të dëgjuarit për të kuptuar dhe vlerësuar tekstin</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kujton njohuritë paraprake që ka rreth temës ose rreth përmbajtjes së tekstit; - bën parashikime rreth tekstit që do të dëgjojë; - pyet ose kërkon sqarime për idetë, konceptet ose fjalët që nuk i kupton mirë; - tregon me detaje dhe me ilustrime përmbajtjen ose brendinë e tekstit; - analizon tekstin duke dhënë gjykimet e tij; - shpreh pëlqimet ose mospëlqimet e tij rreth tekstit; - dallon rendin e ngjarjeve dhe ideve; - dallon shkakun dhe pasojën në një tekst; - dallon problemin dhe zgjidhjen në një tekst. 	
---	---	--

KOMPETENCA: Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

<p>Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi kupton dhe merr pjesë në biseda, diskutime dhe debate, si dhe vazhdon të zhvillojë aftësitë dhe shkathhtësitë e tij për të bashkëpunuar me të tjerët në prezantime detyrash, projektesh e krijimesh të ndryshme. Nxënësi përshtat të folurin me qëllimin, situatën dhe dëgjuesin.</p>		
<p>Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgjedh formën e përshtatshme për të përcjellë informacionin, idetë, ndjenjat dhe pikëpamjet e tij; - merr pjesë në biseda shoqërore dhe diskutime me moshatarët mbi tema të njohura duke pyetur dhe duke iu përgjigjur pyetjeve. 		
Njohuritë	Shkathhtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Gjatë bisedave dhe diskutimeve në klasë rreth temave të ndryshme, nxënësi merr edhe njohuritë e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komunikimi me të rriturit dhe bashkëmoshatarët (ndryshimet në komunikim). - Përgatitja e një prezantimi të shkurtër (me gojë). 	<p>Rregullat dhe organizimi i të folurit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - flet duke përdorur intonacionin e duhur, theksin e saktë (të fjalëve dhe të fjalive) dhe volumin e përshtatshëm të zërit; - jep informacione, ide dhe emocione duke përdorur fjalorin e duhur; - përshtat të folurin në varësi të qëllimit dhe të situatës; - përdor gjuhën standarde gjatë të folurit; - përgatit një prezantim të shkurtër, duke përdorur edhe TIK-un. <p>Diskutimi dhe bashkëveprimi në grup</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bën pyetje për t'u sqaruar dhe për të marrë më shumë informacion gjatë diskutimeve në grup; 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - flet në përputhje me normat e vlerat shoqërore, në situata të ndryshme komunikimi në klasë; - përdor në mënyrë korrekte gjatë të folurit elementet joverbale si: gjestet, mimika, kontakti me sy; - shfaq me siguri e besim në vetvete mendimet, përvojat dhe argumentet e tij; - nxit diskutimet në grup duke ofruar kontributin e tij.

	<ul style="list-style-type: none"> - jep mendimet dhe argumentet e tij gjatë diskutimeve në grup, si dhe pranon mendimet dhe idetë e të tjerëve; - reciton me ndjenjë pjesë të ndryshme para bashkëmoshatarëve dhe mësuesve në aktivitete të ndryshme në shkollë; - planifikon dhe organizon lojëra me role, me shokët dhe shoqet e klasës. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësit përzgjedh tekstin që lexon në varësi të qëllimit që ka. Ai përdor disa strategji (para, gjatë dhe pas leximit) për të kuptuar tekstin. Nxënësi demonstroi të kuptuarit e tekstit duke treguar brendinë dhe duke e ilustruar atë me shembuj dhe detaje nga teksti. Nxënësit gjykon me argumente idetë e dhëna në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të nënkuptuar, dallon elemente të formës dhe të përmbajtjes së teksteve, krahason personazhe, ide, informacione etj. Ai zbulon ngjashmëritë dhe ndryshimet mes teksteve. Nxënësi lexon, kupton, interpreton, vlerëson dhe gjykon një shumëllojshmëri tekstesh letrare dhe joletrare.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- interpreton tekstet duke përdorur idetë e dhëna në mënyrë të drejtpërdrejtë në tekst dhe idetë e nënkuptuara;
- dallon informacionin e rëndësishëm në tekst;
- lidh pjesët e ndryshme të një teksti dhe i analizon ato.

a) Tekste letrare

- analizon tekste të ndryshme poetike, tregimtare dhe dramatike;
- dallon temën dhe analizon personazhet, mjedisin, kohën dhe subjektin në një tekst tregimtar dhe dramatik;

<ul style="list-style-type: none"> - dallon mjetet shprehëse në një tekst poetik dhe tregon funksionin e tyre; - shpreh pëlqimet dhe mbron interpretimet e tij duke i ilustruar me detaje dhe me pjesë nga teksti. <p>b) Tekste joletrare</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon përdorimin e gjuhës në tekste të ndryshme; - kupton tiparet e strukturës dhe të organizimit në tekste të ndryshme (paragrafë, tituj, nëntituj etj.). 		
Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Tekste letrare: Gjatë klasës së gjashtë, nxënësit do të njihen dhe do të punojnë me:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tekste poetike; - tekste në prozë; - tekste dramatike. <p>Gjatë studimit të këtyre teksteve (kuptojnë, interpretojnë, analizojnë dhe gjejnë) nxënësit marrin njohuri si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Renditja e ngjarjeve në një tekst (rrëfimtar ose dramatik). - Analiza e personazheve. - Epitetit, krahasimi, metafora, personifikimi, hiperbola. <p>Tekste joletrare: Nxënësit punojnë (kuptojnë, interpretojnë, analizojnë, krahasojnë, gjejnë, vlerësojnë) me tekste nga kultura dhe periudha të ndryshme, elektronike dhe të</p>	<p>Të lexuarit për të kuptuar tekstin² Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përzgjedh tekstin që lexon në varësi të qëllimit që ka; - përdor disa strategji (para, gjatë dhe pas leximit) për të kuptuar tekstin si p.sh.: <i>aktivizon njohuritë e mëparshme nëpërmjet një diskutimi në grup; lexon pjesë-pjesë tekstin dhe parashikon se çfarë do të ndodhë më pas duke dhënë arsytime dhe argumente për parashikimin e tij; analizon elementet që shoqërojnë tekstet (piktura, ilustrime, lista, tabela, harta etj.) për të kuptuar më mirë tekstin; i rikthehet leximit të tekstit deri sa ta kuptojë atë;</i> - përmbledh idetë kryesore duke i ilustruar me shembuj dhe me detaje 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - është i motivuar për të lexuar për kënaqësi dhe informacion; - është i vëmendshëm gjatë të lexuarit; - respekton dhe pranon mendimin e tjetrit; - respekton etikën gjatë komunikimit personal dhe në grup; - vlerëson kontributin e të tjerëve gjatë kryerjes së një detyre; - shfaq vetëbesim dhe vetëvlerësim; - demonstroi vullnet dhe besim gjatë kryerjes së detyrave; - respekton kulturën dhe gjuhën e tjetrit.

²Këto aftësi dhe shkathtësi janë të përbashkëta për tekstet letrare dhe joletrare.

<p>shtypura. Gjatë studimit të këtyre teksteve nxënësit marrin edhe njohuri si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiparet e përgjithshme të një interviste, udhëzimi, njoftimi ose shpjegimi. - Tiparet e gjuhës në një tekst joletrar (shkurtimisht). 	<p>nga teksti;</p> <ul style="list-style-type: none"> - u përgjigjet pyetjeve rreth brendisë së tekstit; - lidh idetë dhe informacionin e tekstit me njohuritë, përvojën ose leximet e mëparshme; - krahason në një tekst dy ose më shumë detaje, personazhe etj.; - gjykon me argumente të thjeshta idetë dhe informacionin e tekstit; - dallon tekstet letrare dhe joletrare. <p>Të lexuarit e teksteve letrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon tekste të ndryshme letrare poetike, në prozë dhe dramatike; - flet shkurt (3-4 fjali) për autorin e tekstit letrar (<i>momentet kryesore të jetës dhe të veprës</i>); - diskuton rreth përmbajtjes, personazheve, përshtypjeve dhe ndjesive për tekstet që lexon; - tregon përmbajtjen duke u bazuar në fjalët kyçe, skicat ose fotot e figurat; - bën pyetje të ndryshme rreth tekstit; - u përgjigjet pyetjeve rreth tekstit me fjalët e tij ose me shembuj nga teksti; - rendit ngjarjet e një teksti; - përshkruan kohën dhe mjedisin ku 	
---	---	--

	<p>ndodhin ngjarjet;</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan pamjen e jashtme dhe tiparet personazheve; - i krahason personazhet me veten ose njerëzit që njeh; - gjen në një tekst idetë kryesore dhe formulon temën e tij; - kërkon informacion për fjalët e panjohura dhe mëson t'i përdorë ato; - dallon epitetin, krahasimin, personifikimin, hiperbolën, metaforën; - dallon rimën dhe strofën në një tekst poetik; - dallon karakteristika kryesore të teksteve në prozë; - dallon disa elemente të strukturës së një teksti dramatik si: skena, aktet, personazhet, fjalët e personazheve, didaskalitë; - përdor bibliotekën dhe internetin për të lexuar tekste të ndryshme; - reciton me ndjenjë poezi, copëza proze ose luajnë një rol nga një tekst dramatik. <p>Të lexuarit e teksteve jo letrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon tekste nga kultura dhe periudha 	
--	---	--

	<p>të ndryshme, elektronike dhe të shtypura;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon dhe përdor njohuritë rreth karakteristikave të përbashkëta të teksteve si: tema, paragrafi, fjalitë përmbyllëse, fjalori etj.; - pasuron fjalorin me fjalë dhe terminologji nga fusha të ndryshme të veprimtarisë njerëzore dhe i përdor ato; - ndan përvojat dhe kënaqësitë e leximit me shokët e shoqet e klasës; - dallon shkakun dhe pasojën në një tekst; - dallon problemin dhe zgjidhjen në një tekst; - dallon në një tekst përdorimin e argumenteve <i>pro</i> dhe <i>kundër</i> për një çështje të caktuar. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi zgjedh formën e të shkruarit (*tekstin*) në varësi të qëllimit dhe të lexuesit. Ai mbledh dhe përzgjedh informacion nga burime të ndryshme për detyrën me shkrim. Nxënësi shkruan tekste koherente duke u përqendruar në temën që do të trajtojë dhe duke lidhur logjikisht fjalitë në paragraf dhe paragrafët mes tyre. Ai përdor gjuhën standarde dhe zbaton rregullat gramatikore.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor formën ose modelin e përshtatshëm gjatë të shkruarit dhe zbaton rregullat gramatikore, leksikore dhe drejtshkrimore, për të shprehur mendimet, qëllimet, ndjenjat për tema të caktuara; - mbështet mesazhin kryesor ose kyç të një teksti me detaje përshkruese, me fakte ose shembuj të ndryshëm. 		
Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poezi të shkurtra me pak vargje, ku të shprehin botën e tyre emocionale (<i>në zgjedhjen e nxënësve</i>). - Rrëfime përvojash ose ngjarjesh të jetuara. - Shkrimi i një tregimi të shkurtër. - Përshkrime me imagjinatë të personazheve të librave ose filmave për fëmijë. <p>Të shkruarit për qëllime funksionale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udhëzime. - Njoftime. - Letra. - Urime për festa. 	<p>Planifikimi, organizimi, rishikimi dhe redaktimi i të shkruarit³</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikon qëllimin dhe lexuesin e tij, kur shkruan; - mbledh informacionin e duhur për të shkruar; - përdor bibliotekën e shkollës për të mbledhur informacion për punën dhe detyrat me shkrim; - mbështet mesazhin kryesor ose kyç të një teksti me detaje përshkruese, me fakte ose shembuj të ndryshëm; - respekton strukturën e punës me shkrim (<i>hyrje, zhvillim, mbyllje</i>); - përdor gjatë të shkruarit gjuhën standarde dhe respekton rregullat gramatikore dhe drejtshkrimore; - bën ndryshime në punën me shkrim për të përmirësuar përmbajtjen, 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq besim dhe vullnet gjatë procesit të të shkruarit; - demonstroi imagjinatë dhe shpirt krijues gjatë të shkruarit; - punon në mënyrë të pavarur; - respekton gjuhën maqedonase duke shmangur fjalët e huaja gjatë të shkruarit; - respekton rregullat drejtshkrimore gjatë të shkruarit; - vlerëson punët e të tjerëve; - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre me shkrim.

³Këto aftësi dhe shkathësi janë të përbashkëta për të gjitha llojet e teksteve që shkruajnë nxënësit.

	<p>qartësinë dhe formën.</p> <p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpreh me vargje të thjeshta (<i>strofa, rima</i>) ndjenjat dhe mendimet e tij; - shkruan ngjarje ose histori reale nga jeta e tij; - shkruan tregime të shkurtra; - shkruan për ndjenjat dhe për përjetimet që i ngjall një tekst letrar si: tregim, poezi, përrallë etj.; - përshkruan personazhet e tij të preferuar; - përdor fjalor të pasur gjatë të shkruarit. <p>Të shkruarit për qëllime funksionale</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shkruan udhëzime, njoftime të shkurtra; - shkruan letra të ndryshme; - shkruan urime festash të ndryshme; - respekton formën ose modelin e përshtatshëm gjatë të shkruarit. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Përdorimi i drejtë i gjuhës

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi dallon funksionet gramatikore të fjalëve. Ai gjen në fjali gjymtyrët e dyta dhe tregon se me çfarë është shprehur: përcaktori, kallëzuesori, kundrinori, rrethanori. Nxënësi dallon fjalinë e thjeshtë nga fjalia e përbërë. Ai përcakton kategoritë gramatikore të emrit, mbiemrit, foljes dhe përemrit. Ai përdor drejt shenjat e pikësimit, (, , , , ,) . Nxënësi demonstroi njohuri, aftësi dhe qëndrime rreth fushës leksikore, familjes së fjalëve, kuptimin e parë të fjalës, kuptimit të figurshëm të fjalës, fjalëve me shumë kuptime, sinonimeve, antonimeve dhe homonimeve.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- dallon dhe përdor fjalitë e thjeshta dhe të përbëra si dhe përcakton llojin e tyre;
- dallon funksionet gramatikore të fjalëve në fjali;
- përcakton klasat e fjalëve dhe kategoritë e tyre gramatikore;
- dallon mënyrat e formimit të fjalëve në gjuhën maqedonase;
- dallon fushën leksikore, familjen e fjalëve, si dhe kuptimin e parë dhe kuptimet e tjera të tyre;
- përdor mirë gjuhën standarde maqedonase.

Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>SINTAKSË-</p> <ul style="list-style-type: none"> - - - - - - - 	<p>SINTAKSË</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon fjalinë e thjeshtë dhe fjalinë e përbërë; - përcakton funksionet gramatikore të fjalëve në një fjali; - përcakton në fjali kryefjalën e shprehur me emër, përemër, numëror, grup emëror etj.; - dallon përshtatjen e kryefjalës me kallëzuesin; - përcakton në fjali kallëzuesin; 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës maqedonase; - respekton diversitetin gjuhësor mes njerëzve; - shmang fjalët e huaja të panevojshme gjatë komunikimit. - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre.

MORFOLOGJI - MO		
-		
-		
-	(,)	
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		
-		

<p>FJALËFORMIM-</p> <p>- (, , , ,).</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>DREJTSHKRIM-</p> <p>- (, , , ,).</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>- .</p>	<p>dhe ligjëratën e zhdrejtë.</p> <p>MORFOLOGJI</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton klasat e fjalëve; - klasifikon fjalët në fjalë të ndryshueshme dhe të pandryshueshme; - analizon emrin në kategoritë e tij gramatikore: gjini, numër, dhe shquarsi-pashquarsi; - dallon ; - tregon përshtatjen e emrit me mbiemrin; - përcakton shkallët e mbiemrit; - përcakton ; - zgjedhon foljet në , - ; - dallon dhe përdor në fjali pjesoren dhe format e tjera të pashtjelluara të foljes; - dallon dhe i përdor në fjali foljet gjysmëndihmëse; - dallon shquarsinë e emrave dhe zgjedhimet e foljeve që ndjekin paradigmën ; 	
---	--	--

<p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIË</p> <p>- ( ).</p> <p>- ( ).</p>	<p>- dallon dhe përdor lidhëzat, si dhe llojet e tyre.</p> <p>FJALËFORMIM</p> <p>Nxënësi:</p> <p>- përcakton mënyrat fjalëformimit të fjalëve në gjuhën maqedonase;</p> <p>- dallon, përdor dhe krijon fjalë të prejardhura, të përbëra dhe të përngjitura.</p>	
<p>FONETIKË DHE FONOLOGJI</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>DREJTSHKRIM</p> <p>Nxënësi:</p> <p>- përdor drejt pikën, presjen dhe pikëçuditjen në llojet e ndryshme të fjalive;</p> <p>- shkruan saktë zanoret e ndryshme të gjuhës maqedonase;</p> <p>- shkruan drejt fjalët që kanë grupe zanoresh dhe diftongje</p> <p>- ndjek me saktësi rregullat e përgjithshme të drejtshkrimit dhe sidomos ato të mbaresave të emrave, mbiemrave dhe foljeve</p> <p>- shkruan drejt fjalët e përbëra</p> <p>- shkruan drejt fjalët e përngjitura.</p> <p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIË</p> <p>Nxënësi:</p> <p>- përcakton fushën leksikore të fjalëve;</p> <p>- krijon familje fjalësh;</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - dallon dhe përdor në fjali kuptimin e parë të fjalëve dhe kuptimin e figurshëm; - dallon dhe përdor në fjali fjalët me shumë kuptime; - gjen e krahason llojet e sinonimeve, antonimeve dhe homonimeve. <p>FONETIKË DHE FONOLOGJI</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon zanoret dhe bashkëtingëlloret në gjuhën maqedonase - përcakton theksin e fjalës sidomos në fjalë me theks të lëvizshëm - përcakton theksin e fjalës në fjalë me prejardhje të huaj. - dallon llojet e ndryshme të intonacionit në fjali. 	
--	---	--

KOMPETENCA: Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

Përshkrimi i tematikave të kompetencës:		
<p>Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kupton, krahason dhe përmbledh mendimet e të tjerëve nga materialet e dëgjuara, shikuara ose të prezantuara, si dhe reflekton për to; - jep mendimet dhe gjykimet e tij rreth teksteve që dëgjon. 		
Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Gjatë orëve mësimore të sugjeruara në program nxënësi dëgjon dhe punon (<i>tregon përmbajtjen, analizon, gjykon</i>) me tekste të cilat janë të përshtatshme për moshën e tij si p.sh.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kërkesa, shpjegime; - udhëzime; - rrëfime personale; - tregime, përralla, fragmente romanesh etj. - reklama, filma për fëmijë, shfaqje muzikore etj. 	<p>Rregullat e të dëgjuarit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dëgjon me vëmendje dhe përqendrim, duke shikuar në sy personin që flet, si dhe duke mbajtur trupin në një pozicion korrekt; - shfaq interes, respekt dhe empati ndaj folësit. <p>Të dëgjuarit për të kuptuar dhe vlerësuar tekstin</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton qëllimin e të dëgjuarit (për kënaqësi, për informacion, për kuriozitet etj.); - kujton njohuritë paraprake që ka rreth temës ose rreth përmbajtjes së tekstit; 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstroi vullnet dhe besim gjatë kryerjes së detyrave; - punon dhe diskuton me të tjerët gjatë punëve në grupe; - shfaq tolerancë dhe respekt për kulturën dhe gjuhën e tjetrit.

	<ul style="list-style-type: none"> - bën parashikime rreth tekstit që do të dëgjojë; - mban shënime gjatë të dëgjuarit; - pyet ose kërkon sqarime për idetë, konceptet ose fjalët që nuk i kupton mirë; - tregon me detaje dhe ilustrime përmbajtjen e tekstit; - interpreton tekstin duke dhënë gjykimet e tij; - identifikon ngjashmëri dhe dallime mes informacioneve që dëgjon nga burime të ndryshme; - dallon rendin e ngjarjeve në një tekst; - klasifikon detajet në një tekst; - dallon shkakun dhe pasojën në një tekst; - dallon problemin dhe zgjidhjen në një tekst; - dallon ndjenjat e folësit. 	
--	---	--

KOMPETENCA: Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi kupton dhe merr pjesë në biseda, diskutime dhe debate, si dhe vazhdon të zhvillojë aftësitë dhe shkathtësitë e tij për të bashkëpunuar me të tjerët në prezantime detyrash, projektesh e krijimesh të ndryshme. Nxënësi përshtat të folurin me qëllimin, situatën dhe dëgjuesin.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgjedh formën e përshtatshme për të përcjellë informacionin, idetë, ndjenjat dhe pikëpamjet e tij; - merr pjesë në biseda shoqërore dhe diskutime me moshatarët dhe të rriturit mbi tema të njohura duke pyetur dhe duke iu përgjigjur pyetjeve; - identifikon materiale të ndryshme dhe i përdor për të dhënë mesazhe ose porosi nëpërmjet reklamave e lajmërimeve, si dhe bën prezantimin e tyre në media. 		
Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Gjatë këtyre orëve zhvillohen me nxënësit biseda dhe diskutime rreth temave të ndryshme.</p> <p>Nxënësi, gjithashtu, fiton edhe njohuri si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ndryshimet me gjuhës së folur dhe gjuhës së shkruar (njohuri të përgjithshme). - Elementet e komunikimit. 	<p>Rregullat dhe organizimi i të folurit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - flet duke përdorur intonacionin e duhur, theksin e saktë (të fjalëve dhe të fjalive) dhe volumin e përshtatshëm të zërit; - jep informacione, ide dhe emocione duke përdorur fjalorin e duhur; - përshtat të folurin në varësi të qëllimit dhe të situatës; - përdor gjuhën standarde në situata të ndryshme, duke përfshirë edhe diskutimet në klasë; - përgatit prezantime duke përdorur edhe TIK-un; - veçon disa ndryshime mes gjuhës së folur dhe gjuhës së shkruar; - dallon elementet e komunikimit në një situatë të dhënë. <p>Diskutimi dhe bashkëveprimi në grup</p>	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - flet në përputhje me normat e vlerat shoqërore, në situata të ndryshme komunikimi në klasë; - përdor në mënyrë korrekte gjatë të folurit elementet joverbale si: gjestet, mimika, kontakti me sy; - shfaq me siguri e besim në vetvete mendimet, përvojat dhe argumentet e tij; - nxit diskutimet në grup duke ofruar kontributin e tij; - diskuton në grup për të arritur objektivin e një detyre duke ofruar idetë, zgjidhjet dhe këndvështrimet e tij.

	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bën pyetje për t'u sqaruar dhe për të marrë më shumë informacion gjatë diskutimeve në grup; - jep mendimet dhe argumentet e tij gjatë diskutimeve në grup, si dhe pranon mendimet dhe idetë e të tjerëve; - reciton me ndjenjë pjesë të ndryshme para bashkëmoshatarëve dhe mësuesve në aktivitete të ndryshme në shkollë; - planifikon dhe organizon lojëra me role me shokët dhe shoqet e klasës. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësit përzgjedh tekstin që lexon në varësi të qëllimit që ka. Ai përdor disa strategji (para, gjatë dhe pas leximit) për të kuptuar tekstin. Nxënësi demonstroi të kuptuarit e tekstit duke treguar brendinë dhe duke e ilustruar atë me shembuj dhe me detaje nga teksti. Nxënësit gjykon me argumente idetë e dhëna në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të nënkuptuar, dallon elemente të formës dhe të përmbajtjes së teksteve, krahason personazhe, ide, informacione etj. Ai zbulon ngjashmëritë dhe ndryshimet mes teksteve. Nxënësi lexon, kupton, interpreton, vlerëson dhe gjykon një shumëllojshmëri tekstesh letrare dhe joletrare.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- interpreton tekstet duke përdorur idetë e dhëna në mënyrë të drejtpërdrejtë në tekst dhe idetë e nënkuptuara;
- dallon informacionin e rëndësishëm në tekst;

<ul style="list-style-type: none"> - lidh pjesët e ndryshme të një teksti dhe i analizon ato; <p>a) Tekste letrare</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon në tekste të ndryshme poetike, tregimtare dhe dramatike gjuhën e figurshme; - dallon temën dhe analizon personazhet, mjedisin, kohën dhe subjektin në një tekst tregimtar dhe dramatik; - dallon mjetet shprehëse në një tekst poetik dhe tregon funksionin e tyre; <p>b) Tekste joletrare</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon përdorimin e gjuhës dhe të terminologjisë së fushës në tekste të ndryshme; - kupton tiparet e strukturës dhe organizimit në tekste të ndryshme (paragrafë, tituj, nëntituj etj.). 		
Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Studim tekstesh letrare: poezi, këngë popullore, poema, fabula, tregime, novela, legjenda, përralla, mite, romane për fëmijë, tekste të thjeshta dramatike.</p> <p>Gjatë studimit të këtyre teksteve nxënësit marrin edhe njohuri si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jeta dhe vepra e autorit të tekstit (shkurtimisht). - Tema, ideja kryesore, subjekti. - Tiparet kryesore të një teksti poetik, teksti në prozë dhe teksti dramatik. - Llojet kryesore të strofave dhe të rimave - Mjedisi, koha në një tekst letrar. - Përdorimi i epitetit, krahasimit, hiperbolës, metaforës, personifikimit 	<p>Të lexuarit për të kuptuar tekstin⁴</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përzgjedh tekstin që lexon në varësi të qëllimit që ka; - përdor disa strategji (para, gjatë dhe pas leximit) për të kuptuar tekstin; - përmbledh idetë kryesore duke i ilustruar me shembuj dhe me detaje nga teksti; - u përgjigjet pyetjeve të mësuesit rreth brendisë së tekstit; - lidh idetë dhe informacionin e tekstit me njohuritë, përvojën ose leximet e mëparshme; - krahason në një tekst dy ose më shumë 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - është i motivuar për të lexuar për kënaqësi dhe informacion; - është i vëmendshëm gjatë të lexuarit; - respekton dhe pranon mendimin e tjetrit; - shfaq empati; - respekton etikën gjatë komunikimit personal dhe në grup; - vlerëson kontributin e të tjerëve gjatë kryerjes së një detyre; - shfaq vetëbesim dhe vetëvlerësim; - demonstroi vullnet dhe besim gjatë kryerjes së detyrave;

⁴Këto aftësi dhe shkathtësi janë të përbashkëta për tekstet letrare dhe joletrare.

<p>dhe efekti që krijojnë ata.</p> <p>Studim tekstesh jo letrare: Gjatë klasës së shtatë nxënësit punojnë (kuptojnë, interpretojnë, analizojnë, krahasojnë, sintetizojnë, vlerësojnë) me tekste nga kultura dhe periudha të ndryshme, elektronike dhe të shtypura.</p> <p>Gjatë studimit të këtyre teksteve nxënësit marrin edhe njohuri si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiparet e përgjithshme të një autobiografie, biografie, rregulloreje, eseje. - Organizimi i tekstit (<i>rend kronologjik, shkak dhe pasojë etj.</i>). 	<p>koncepte, detaje, personazhe etj.;</p> <ul style="list-style-type: none"> - gjykon me argumente të thjeshta idetë dhe informacionin e tekstit; - interpreton idetë e dhëna në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të nënkuptuar në tekst; - dallon tekstet letrare dhe joletrare. <p>Të lexuarit e teksteve letrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon tekste të ndryshme letrare poetike, në prozë dhe dramatike; - flet shkurt (<i>3-4 fjali</i>) për autorin e tekstit letrar (<i>momentet kryesore të jetës dhe të veprës</i>); - diskuton rreth përmbajtjes, personazheve, përshtypjeve dhe ndjesive për tekstet që lexon; - tregon përmbajtjen duke u bazuar në fjalët kyçe, skicat ose fotot e figurat; - bën pyetje të ndryshme rreth tekstit; - u përgjigjet pyetjeve rreth tekstit me fjalët e tij ose me shembuj nga teksti; - rendit ngjarjet e një teksti; - përshkruan kohën dhe mjedisin ku ndodhin ngjarjet; - përshkruan pamjen e jashtme, tiparet, sjelljen e personazheve; 	<p>respekton kulturën dhe gjuhën e tjetrit.</p>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - analizon marrëdhëniet mes personazheve, si dhe i krahason me veten ose njerëzit që njeh; - gjen në një tekst idetë kryesore dhe formulon temën e tij; - jep dhe argumenton këndvështrimet e tij rreth temës, ideve, personazheve etj.; - kërkon informacion për fjalët e panjohura dhe mëson t'i përdorë ato; - dallon epitetin, krahasimin, personifikimin metaforën, hiperbolën dhe tregon efektin që krijojnë ata; - shpjegon kuptimin e një teksti poetik, duke u bazuar në ndjenjat dhe përvojën e tij; - dallon rimën dhe strofën (llojet kryesore) në një tekst poetik; - dallon tiparet kryesore të disa teksteve në prozë; - dallon dhe analizon elementet kryesore të strukturës së një teksti dramatik si: skena, aktet, personazhet, fjalët e personazheve, didaskalitë; - përdor bibliotekën dhe internetin për të lexuar tekste të ndryshme; - reciton me ndjenjë poezi, copëza proze ose luajnë një rol nga një tekst 	
--	--	--

	<p>dramatik.</p> <p>Të lexuarit e teksteve joletrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon tekste nga kultura dhe periudha të ndryshme, elektronike dhe të shtypura; - dallon dhe përdor njohuritë rreth karakteristikave të përbashkëta të teksteve si: tema, paragrafi, fjalitë përmbyllëse, fjalori etj.; - dallon dhe përdor njohuritë rreth mënyrës së organizimit të tekstit (<i>rend kronologjik, shkak dhe pasojë etj.</i>); - pasuron fjalorin me fjalë dhe terminologji nga fusha të ndryshme të veprimtarisë njerëzore dhe i përdor ato; - ndan përvojat dhe kënaqësitë e leximit me shokët e shoqet e klasës; - dallon shkakun dhe pasojën në një tekst; - dallon problemin dhe zgjidhjen në një tekst; - dallon në një tekst përdorimin e argumenteve <i>pro</i> dhe <i>kundër</i> për një çështje të caktuar; - shpjegon funksionin e <i>grafikëve, tabelave, pikturave, ilustrimeve</i>, me të 	
--	--	--

	cilat shoqërohen tekstet.	
--	---------------------------	--

KOMPETENCA: Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi zgjedh formën e të shkruarit (*tekstin*) në varësi të qëllimit dhe të lexuesit. Ai mbledh dhe përzgjedh informacion nga burime të ndryshme (*edhe elektronike*) për detyrën me shkrim. Nxënësi shkruan tekste koherente duke u përqendruar në temën që do të trajtojë dhe duke lidhur logjikisht fjalitë në paragraf dhe paragrafët mes tyre. Ai përdor gjuhën standarde dhe zbaton rregullat gramatikore.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- përdor formën ose modelin e përshtatshëm gjatë të shkruarit dhe zbaton rregullat gramatikore, leksikore dhe drejtshkrimore, për të shprehur mendimet, qëllimet, ndjenjat për tema të caktuara;
- mbështet mesazhin kryesor ose kyç të një teksti me detaje përshkruese, me fakte ose me shembuj të ndryshëm.

Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poezi të shkurtra (<i>me dëshirën e nxënësve</i>). - Shkrime tregimesh të thjeshta. - Përshkrime personazhesh. - Kthimi i një teksti poetik në prozë. - Mbresa nga udhëtimet. <p>Të shkruarit për qëllime funksionale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udhëzime p.sh., <i>si funksionon një lojë në kompjuter</i>. 	<p>Planifikimi, organizimi, rishikimi dhe redaktimi i të shkruarit⁵</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - identifikon qëllimin dhe lexuesin e tij, kur shkruan; - mbledh informacionin e duhur për të shkruar duke përdorur strategji të tilla si: <i>sheh ilustrime, pamje, piktura etj., të cilat shërbejnë si stimul (nxitje) për imagjinatën e tij; pyet për t'u sqaruar</i> 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq besim dhe vullnet gjatë procesit të të shkruarit; - demonstroi imagjinatë dhe shpirt krijues gjatë të shkruarit; - punon në mënyrë të pavarur; - respekton gjuhën maqedonase duke shmangur fjalët e huaja gjatë të shkruarit; - respekton rregullat drejtshkrimore

⁵Këto aftësi dhe shkathtësi janë të përbashkëta për të gjitha llojet e teksteve që shkruajnë nxënësit.

<ul style="list-style-type: none"> - Njoftime të shkurtra. - Intervistë e shkurtër. - Ese. 	<p><i>rreth temës, çështjes, subjektit; kujton njohuritë që ka rreth temës që do të shkruajë; përdor burime të ndryshme për të mbledhur informacion; studion modele të mira shkrimi që kanë trajtuar të njëjtën temë ose subjekt; mban shënime për çështje të ndryshme rreth punës me shkrim;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - klasifikon informacionet e mbledhura; - përdor edhe bibliotekën e shkollës ose internetin për të mbledhur informacion për punën dhe detyrat me shkrim; - zgjedh format e duhura të detyrës me shkrim në varësi të qëllimit dhe të lexuesit që ka; - mbështet mesazhin kryesor ose kyç të një teksti me detaje përshkruese, me fakte ose shembuj të ndryshëm; - respekton strukturën e punës me shkrim (<i>hyrje, zhvillim, mbyllje</i>); - përdor fjalor të pasur dhe gjuhë të figurshme në shkrimet e tij; - përdor gjatë të shkruarit gjuhën standarde dhe respekton rregullat gramatikore dhe drejtshkrimore; - shkruan tekste me dorë ose duke përdorur teknologjinë e informacionit dhe të komunikimit; 	<ul style="list-style-type: none"> gjatë të shkruarit; - vlerëson punët e të tjerëve; - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre me shkrim.
---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - bën ndryshime në punën me shkrim për të përmirësuar përmbajtjen, qartësinë dhe formën. <p>Të shkruarit për qëllime personale Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpreh me vargje të thjeshta (<i>strofa, rima</i>) ndjenjat dhe mendimet e tij; - shkruan tregime të shkurtra duke iu përmbajtur disa elementeve si: <i>personazh, dialog, fabul, mjedis, kohë</i>; - kthen një tekst poetik në prozë; - përshkruan personazhet duke pasqyruar ndjenjat dhe mendimet, paraqitjen e jashtme dhe veprimet e tij; - shkruan për ndjenjat dhe për përjetimet që i ngjall një tekst letrar si: tregim, poezi, përrallë etj.; - krahason dy ose më shumë personazhe, ngjarje, mjedise nga një tregim, dramë etj., duke konkretizuar me shembuj nga teksti. <p>Të shkruarit për qëllime funksionale Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shkruan udhëzime, njoftime të shkurtra; - shkruan një intervistë drejtuar një personi të dashur ose të pëlqyeshëm 	
--	---	--

	<p>për ta nga fusha e artit, sportit, kinematografisë;</p> <ul style="list-style-type: none"> - respekton formën ose modelin e përshtatshëm gjatë të shkruarit; - shkruan ese. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Përdorimi i drejtë i gjuhës

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi dallon funksionet gramatikore të fjalëve. Ai gjen në fjali gjymtyrët e dyta dhe tregon se me çfarë është shprehur: përcaktori, kallëzuesori, kundrinori, rrethanori. Nxënësi dallon fjalinë e thjeshtë nga fjalia e përbërë. Ai përcakton kategoritë gramatikore të emrit, mbiemrit, foljes dhe përemrit. Ai përdor drejt shenjat e pikësimit, pikëçuditjen, pikëpresjen, zanoret a, , , si dhe funksionin që kryen sonanti r ( ) në rolin e zanores. Nxënësi demonstroi njohuri, aftësi dhe qëndrime rreth fushës leksikore, familjes së fjalëve, kuptimin e parë të fjalës, kuptimit të figurshëm të fjalës, fjalëve me shumë kuptime, sinonimeve, antonimeve dhe homonimeve.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- dallon dhe përdor fjalitë e thjeshta dhe të përbëra si dhe përcakton llojin e tyre;
- dallon funksionet gramatikore të fjalëve në fjali;
- përcakton klasat e fjalëve dhe kategoritë e tyre gramatikore;
- dallon mënyrat e formimit të fjalëve në gjuhën maqedonase;
- dallon fushën leksikore, familjen e fjalëve, si dhe kuptimin e parë dhe kuptimet e tjera të tyre;
- përdor mirë gjuhën standarde maqedonase.

Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
SINTAKSË - - ,	SINTAKSË Nxënësi: - dallon kryefjalën në fjali;	Nxënësi: - vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës maqedonase;

<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>MORFOLOGJI</p> <p>MO</p> <p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - përcakton mënyrat e shprehjes së kryefjalës me emër, përemër, numëror dhe grup emëror; - analizon përshtatjen e kryefjalës me kallëzuesin; - dallon dhe gjen kallëzuesin e thjeshtë me kallëzuesin e përbërë; - gjen dhe përdor në fjali kundrinorin e drejtë dhe të zhdrejtë dhe mënyrat e shprehjes së tyre; - krahason kundrinorin e drejtë dhe të zhdrejtë; - dallon dhe përdor në fjali rrethanorin e vendit dhe të kohës, si edhe mënyrat e shprehjes së tyre; - dallon dhe përdor në fjali rrethanorin e shkakut dhe të qëllimit, si edhe mënyrat e shprehjes së tyre; - dallon dhe përdor në fjali rrethanorin e mënyrës dhe të sasisë, si edhe mënyrat e shprehjes së tyre; - dallon fjalitë me bashkërenditje dhe me nënrenditje; - bën krahasimin midis fjalive me bashkërenditje dhe me nënrenditje; - përcakton dhe dallon fjalitë me bashkërenditje; - analizon fjalitë me bashkërenditje; 	<ul style="list-style-type: none"> - respekton diversitetin gjuhësor mes njerëzve; - shfaq shpirt krijues në përdorimin e gjuhës; - shmang fjalët e huaja të panevojshme gjatë komunikimit. - vlerëson punët e të tjerëve; - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre.
---	---	--

-	- dallon ligjëratën e drejtë nga ajo e zhdrejtë.
-	MORFOLOGJI
-	Nxënësi:
-	- dallon dhe përcakton pjesët e ligjëratës;
-	- përcakton pjesët e ndryshueshme dhe të pandryshueshme të ligjëratës, veçoritë dalluese të tyre;
-	- analizon pjesët e ndryshueshme dhe të pandryshueshme;
-	- njihet me lakimin e emrave të parregullt;
-	- dallon dhe argumenton emrat me dy gjini;
-	- lakon emrat sipas gjinive;
-	- dallon lakimet sipas mbaresave përkatëse;
-	- dallon përshtatjen e emrit me mbiemrin dhe e analizon atë;
-	- gjen shkallët e mbiemrit dhe mënyrat e formimit të tyre në gjuhën maqedonase;
-	- analizon formimin e shkallëve të mbiemrit;
-	- dallon zgjedhimet e foljeve sipas mbaresave;
-	- përvetëson zgjedhimin e foljeve në

<ul style="list-style-type: none"> - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - <p>FJALËFORMIM</p> <p>DREJTSHKRIM</p>	<p>mënyrën dëftore, lidhore dhe urdhërore të formës joveprone;</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon konceptin e mënyrave dhe kohëve të tyre; - dallon mënyrën e formimit të kohëve të foljeve; - përcakton zgjedhimet, mënyrat dhe kohët e foljeve të të dy zgjedhimeve në gjuhën maqedonase; - përcakton dhe krahason format e shtjelluara nga ato të pashtjelluara të foljes; - kupton konceptin e pjesores si formë të pashtjelluar e foljes; - përdor foljet gjysmëndihmëse dhe përcakton rolin e tyre në fjali. - përcakton llojet e përemrave, rolin dhe përdorimin e përemrit vetvetor, dëftor dhe pyetës. - përdor saktë trajtat e shkurtra të përemrit vetor; - analizon trajtat e plota dhe trajtat e shkurtra të përemrit vetor; - dallon vendin dhe rolin e lidhëzave në fjali; - dallon dhe krahason lidhëzat bashkërenditëse nga ato nënrenditëse; - dallon pasthirrmat dhe pjesëzat si 	
--	--	--

	<p>pjesë të pandryshueshme të ligjëratës.</p> <p>FJALËFORMIM</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton mënyrën e formimit të fjalëve në gjuhën maqedonase; - dallon fjalët e prejardhura nga fjalët e përbëra dhe të përngjitura; - përcakton mënyrat e formimit të fjalëve të prejardhura; - përcakton mënyrat e formimit të fjalëve të përbëra; - përcakton mënyrat e formimit të fjalëve të përngjitura; - përcakton dhe dallon parashtesat dhe prapashtesat fjalëformuese; - vendos dhe shkruan saktë parashtesat dhe prapashtesat fjalëformuese. <p>DREJTSHKRIM</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor drejt disa prej shenjave të pikësimit si pika, presja, pikëçuditja, trepikëshi, apostrofi; - vendos shenjat pikësimit sipas intonacionit. <p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIKË</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon fushën semantike dhe 	
--	---	--

<p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIË</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>leksikologjike;</p> <p>- përcakton sinonimet, antonimet dhe homonimet;</p> <p>- dallon dhe përdor një sinonim, antonim dhe homonim në ligjërim;</p> <p>- shkruan qartë homonimet.</p>	
<p>FONETIKË DHE FONOLOGJI</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>FONETIKË DHE FONOLOGJI</p> <p>Nxënësi:</p> <p>- përcakton dhe dallon zanoret dhe bashkimet e zanoreve;</p> <p>- dallon dhe shkruan saktë fjalët që shkruhen me diftongje;</p> <p>- thekson dhe mëson rregullat e theksimit të fjalëve në gjuhën maqedonase;</p> <p>- përdor saktë vendosjen e theksit apo jo në një fjalë.</p> <p>- përdor saktë vendosjen e theksit në togfjalëshat (-).</p>	

SHKALLA IV

KLASA VIII

KOMPETENCA: Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë klasës së tetë, nxënësi shfaq vëmendje, interes dhe empati gjatë të dëgjuarit. Ai merr pjesë në veprimtari dhe situata praktike, ku dëgjon tekste nga fusha të ndryshme të veprimtarisë njerëzore. Nxënësi, gjithashtu, përdor strategjitë e duhura për të kuptuar tekstin; interpreton, analizon dhe vlerëson tekstin; gjykon për qëllimin, ndjenjat e folësit, si dhe dallon vërtetësinë ose besueshmërinë e tekstit.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- interpreton tekstin dhe nëntekstin, si edhe gjykon për qëllimin, ndjenjat e folësit, vërtetësinë dhe besueshmërinë e tekstit;
- diskuton, zgjeron dhe gjykon idetë e dëgjuara, si edhe merr pjesë në veprimtari praktike, ku dëgjon rreth temave të fushave të ndryshme.

Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
Gjatë orëve mësimore të sugjeruara në program, nxënësi dëgjon dhe punon (ritregon, interpreton, analizon, vlerëson) me tekste (të plota ose fragmente) të cilat janë të përshtatshme për moshën e tij, si p.sh.:	Rregullat e të dëgjuarit Nxënësi: <ul style="list-style-type: none"> - shfaq qëndrime dhe sjellje të përshtatshme gjatë të dëgjuarit si p.sh.: tregon interes gjatë një diskutimi në klasë duke drejtuar pyetje; përdor	Nxënësi: <ul style="list-style-type: none"> - tregon respekt, empati dhe interes ndaj folësit; - demonstroi vullnet gjatë kryerjes së detyrave; - shfaq tolerancë dhe respekt për

<ul style="list-style-type: none"> - biografi; - udhëpërshkrime; - intervista; - reklama; - tekste letrare të ndryshme (poezi, prozë ose dramë). 	<p>gjuhën e trupit, kontaktin me sy dhe mimikën e duhur të fytyrës që të mos japë mesazhe negative tek folësi.</p> <p>Të dëgjuarit për të kuptuar dhe për të vlerësuar tekstin</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor strategji të ndryshme para, gjatë dhe pas dëgjimit për të kuptuar tekstin; - tregon shkurtimisht përmbajtjen e tekstit që dëgjon, duke e ilustruar me detaje nga teksti; - interpreton informacionin që e merr nga burime të ndryshme; - mbështet interpretimet e tij për tekstet që dëgjon me shembuj, ide dhe detaje nga teksti; - analizon tekstin që dëgjon; - klasifikon detajet; - bën dallimin mes shkakut dhe pasojës; - dallon problemin dhe zgjidhjen në një tekst; - zgjeron ose lidh informacionin që dëgjon me përvojat e tij ose me njohuritë e marra nga tekste të tjera; - krahason informacionet që dëgjon me njohuritë e mëparshme; - vlerëson një hyrje interesante të 	<p>kulturën dhe gjuhën e tjetrit.</p>
---	--	---------------------------------------

	prezantimit, si një gjetje për të siguruar që në fillim vëmendjen e të tjerëve.	
--	---	--

KOMPETENCA: Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë kësaj klase, nxënësi mbron mendimet e tij, nxjerr konkluzione pas vëzhgimeve të ndryshme dhe përmbledh idetë kryesore në prezantime të ndryshme. Ai kontribuon në diskutime që bëhen në grupe të vogla dhe të mëdha, pranon dhe vlerëson idetë e të tjerëve, si dhe merr parasysh elementet e gjuhës së gjesteve gjatë prezantimit.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- flet qartë dhe kuptueshëm për tema të ndryshme;
- përfshihet në diskutime, parafrazon e përmbledh komentet e prezantuara me gojë, duke marrë parasysh edhe elementet e gjuhës së gjesteve në një prezantim;
- krijon tekste për qëllime dhe audiencë të ndryshme duke përdorur format dhe teknikat e përshtatshme.

Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Gjatë këtyre orëve nxënësit flasin dhe diskutojnë në situata të ndryshme dhe rreth tematikave nga veprimtaria e tyre përditshme. Këto tematika nxitin gjithëpërfshirjen e nxënësve dhe krijojnë mundësi që ata të diskutojnë në grupe të vogla dhe të mëdha. Gjithashtu, nxënësit marrin njohuritë e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Përshtatja e të folurit me qëllimin, situatën dhe dëgjuesin. 	<p>Rregullat dhe organizimi i të folurit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - flet me diksion të qartë, rrjedhshëm dhe me intonacionin e duhur; - flet për qëllime dhe në situata të ndryshme dhe përshtat gjuhën me dëgjuesit; - përzgjedh fjalët dhe terminologjinë e duhur për të arritur qëllimin e tij; - shpreh ndjenjë dhe emocione gjatë të 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - është korrekt në komunikim; - merr pjesë në diskutime duke respektuar dhe pranuar mendimin ndryshe; - demonstroi empati gjatë komunikimit; - respekton etikën gjatë komunikimit personal dhe në grup; - vlerëson kontributin e të tjerëve

<p>- Prezantimet, llojet dhe përgatitja e tyre.</p>	<p>treguarit;</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor gjuhën standarde gjatë të folurit; - përdor TIK-un gjatë prezantimit të një projekti ose të një detyre në grup. <p>Diskutimi dhe bashkëveprimi në grup</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton dhe ndjek rregullat gjatë diskutimit në grup; - ndan detyrat gjatë diskutimeve në klasë në mënyrë që të zhvillojnë një projekt së bashku; - bashkëbisedon lirshëm duke dhënë mendimet dhe këndvështrimet e tij, si dhe duke respektuar edhe mendimet dhe gjykimet e të tjerëve; - shpreh mendimet e tij, duke respektuar edhe faktorin <i>kohë</i>; - mban qëndrim dhe jep ndihmesë në situata mosmarrëveshjesh; - përmbledh informacionin që prezantohet gjatë diskutimeve në klasë dhe në shkollë. 	<ul style="list-style-type: none"> - gjatë kryerjes së një detyre; - shfaq vetëbesim dhe vetëvlerësim gjatë kryerjes së detyrave të ndryshme; - demonstroi vullnet gjatë kryerjes së detyrave; - shfaq tolerancë dhe respekt për kulturën dhe gjuhën e tjetrit; - demonstroi imagjinatë dhe mendim krijues për zgjidhjen e problemeve; - demonstroi pavarësi në vendimmarrje dhe në veprime.
---	---	--

KOMPETENCA: Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë kësaj klase, nxënësi zhvillon njohuritë dhe aftësitë për të kuptuar, analizuar dhe

vlerësuar tekste të ndryshme si: reportazhe, kronika, biografi, kujtime, udhëpërshkrime, intervista, rregullore, përmbledhje, shkresa, artikuj gazetash dhe revistash, reklama, ese të ndryshme dhe fjalime.

Nxënësi lexon dhe punon me tekste nga krijimtaria gojore popullore, letërsia maqedonase, shqipe, maqedonase minoritare dhe botërore, si dhe nga periudha e gjini të ndryshme; përshkruan dhe diskuton për kohën, vendin, mjedisin dhe ngjarjet duke dhënë detaje nga teksti; veçon temën kryesore ose motivet. Ai analizon personazhet, dallon dhe shpjegon figurat letrare, si dhe gjykon e vlerëson elemente të formës dhe të përmbajtjes së një teksti letrar.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- kupton tekstin edhe kur mendimet dhe idetë nuk jepen në mënyrë të drejtpërdrejtë;
- analizon dhe diskuton për interpretimet e të tjerëve rreth tekstit.

a) Tekste letrare

- vlerëson gjuhën dhe idetë që përcjell autori në tekst, analizon sjelljen e qëndrimet e personazheve, si dhe zhvillimin e subjektit;
- dallon personazhet, autorin dhe tregimtarin;
- krahason stilin, gjuhën dhe tematikën në tekste të ndryshme;

b) Tekste joletrare

- përzgjedh, krahason dhe përmbledh informacionin nga tekste të ndryshme;
- dallon informacionin e rëndësishëm nga i parëndësishmi, faktin nga opinioni, shkakun nga pasoja;
- veçon tiparet karakteristike të fjalëve, fjalive dhe tekstit në tekste të ndryshme.

Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
Studim tekstesh letrare: Nxënësi punon (njeh, kupton, interpreton, analizon, gjykon dhe vlerëson) me tekste poetike, tekste në prozë dhe tekste dramatike nga letërsia	Të lexuarit për të kuptuar tekstin⁶ Nxënësi: - përzgjedh tekstet që lexon në varësi të qëllimit që ka;	Nxënësi: - është i motivuar për të lexuar për kënaqësi dhe informacion; - është i vëmendshëm gjatë të

⁶Këto aftësi dhe shkathësi janë të përbashkëta për tekstet letrare dhe joletrare.

<p>maqedonase, minoritare maqedonase, letërsia shqipe, letërsia botërore, si dhe nga krijimtaria gojore popullore. Gjatë këtyre orëve nxënësit marrin edhe njohuritë e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tema dhe motivet. - Figuracioni letrar: epiteti, personifikimi, metafora, krahasimi, hiperbola, alegoria, antiteza, inversioni. - Momentet kryesore të jetës dhe veprës së autorëve nga janë shkëputur fragmentet ose tekstet e përfshira në tekstin mësimor, si dhe vendi që zënë në letërsinë maqedonase, shqipe ose botërore (shkurtimisht). <p>Studim tekstesh joletrare: Gjatë klasës së tetë, nxënësit punojnë (kuptojnë, interpretojnë, analizojnë, krahasojnë, sintetizojnë, vlerësojnë) me tekste nga kultura dhe periudha të ndryshme, elektronike dhe të shtypura.</p> <p>Gjatë studimit të këtyre teksteve nxënësit marrin edhe njohuri si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiparet kryesore të teksteve. - Argumentet <i>pro</i> dhe <i>kundër</i> një çështjeje në një tekst. - Fakti dhe opinioni në një tekst. - Citimet dhe referencat në një tekst. 	<ul style="list-style-type: none"> - përdor strategji të ndryshme para, gjatë dhe pas leximit; - lexon pjesë-pjesë tekstin dhe parashikon rreth brendisë, personazheve, ngjarjeve etj.; - interpreton tekstet dhe jep argumente që mbështesin interpretimin e tij; - zgjeron kuptimin mbi tekstet duke lidhur idetë në to me idetë dhe njohuritë e tij; - dallon faktin nga opinioni; - dallon shkakun nga pasojat; - dallon problemin dhe zgjidhjen e problemit; - gjykon për vlerat e një teksti duke përdorur ilustrime dhe detaje nga teksti; - nxjerr konkluzione pasi ka lexuar dhe ka kuptuar një tekst; - përcakton funksionin e disa elementeve të formës të tekstit; - diskuton rreth këndvështrimeve të ndryshme në një tekst dhe shfaq mendimet e tij; - diskuton se si ndikon teksti tek ai, në botën emocionale ose në ndjesitë e tij; - përdor strategji të ndryshme për të pasuruar fjalorin. 	<ul style="list-style-type: none"> - lexuarit; - respekton dhe pranon mendimin e tjetrit; - shfaq empati gjatë të lexuarit; - respekton etikën gjatë komunikimit personal dhe në grup; - vlerëson kontributin e të tjerëve gjatë kryerjes së një detyre; - shfaq vetëbesim dhe vetëvlerësim; - demonstroi vullnet gjatë kryerjes së detyrave; - respekton kulturën dhe gjuhën e tjetrit.
---	--	--

Të lexuarit e teksteve letrare

Nxënësi:

- lexon rrjedhshëm lloje të ndryshme tekstesh letrare nga krijimtaria popullore, nga shkrimtarë përfaqësues të letërsisë maqedonase, minoritare, shqipe e botërore në periudha të ndryshme;
- përshkruan dhe diskuton për kohën, vendin, mjedisin dhe ngjarjet, duke dhënë detaje nga teksti;
- dallon dhe shpjegon funksionin e epitetit, personifikimit, metaforës, krahasimit, hiperbolës, alegorisë, antitezës, inversionit.

a) Tekst poetik

Nxënësi:

- lexon me shprehësi lloje të ndryshme tekstesh poetike;
- diskuton rreth atmosferës që krijon poezia;
- dallon motivet në një tekst poetik;
- dallon tiparet kryesore të metrikës në poezi;
- mëson përmendsh dhe reciton poezi.

b) Tekst në prozë

Nxënësi:

- lexon lloje të ndryshme të prozës;

	<ul style="list-style-type: none"> - përshkruan me detaje nga teksti fabulën dhe subjektin e një proze; - dallon temën dhe motivet; - përcakton tipare të disa teksteve në prozë, si: tregimi, novela dhe romani, përralla etj.; - analizon personazhet e tekstit; - sjell përvojat e tij të ngjashme me ato të personazheve të një tregimi, përralle, drame etj. <p>c) Tekst dramatik</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon fragmente dhe vepra të ndryshme dramatike (tragjedi, komedi ose dramë); - dallon dhe analizon elementet e strukturës së një teksti dramatik si: skena, aktet, personazhet, fjalët e personazheve, didaskalitë; - merr pjesë në lojë me role, duke u përqendruar te mbajtja përmendsh e tekstit, diksioni, lëvizjet e trupit, detajet shprehëse etj.; - merr pjesë në vënien në skenë të një teksti dramatik; - mëson përmendsh dhe reciton pjesë nga tekstet dramatike si p.sh., një monolog. 	
--	--	--

	<p>Të lexuarit e teksteve jo letrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon tekste nga kultura dhe kohë të ndryshme, të shtypura dhe elektronike si: reportazhe, kronika, biografi, kujtime, udhëpërshkrime, intervista, rregullore, përmbledhje, shkresa, artikuj gazetash dhe revistash, ese të ndryshme, reklama; - dallon dhe përdor njohuritë rreth elementeve të tekstit si: tema, paragrafi, hyrje, konkluzione, citime, indeksi, bibliografia, tabela, harta, diagrame; - dallon argumentet <i>pro</i> dhe <i>kundër</i> një çështjeje në një tekst; - dallon faktin dhe opinionin në një tekst. 	
--	---	--

KOMPETENCA: Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi ndjek të gjitha hapat e domosdoshëm të procesit të të shkruarit (*planifikimi, organizimi i ideve, rishikimi dhe redaktimi*). Ai shkruan duke zbatuar karakteristikat e formës, përmbajtjes dhe strukturës tekste të tilla si: kronikë, reportazh, intervistë, letra, e-mail, ese, udhëzim, raport, fletëpalosje, njoftim, ftesë.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- ndjek dhe realizon hapat e domosdoshëm në procesin e të shkruarit;

- përdor forma të efektshme të të shkruarit për qëllime dhe për audienca të caktuara;
- paraqet në mënyrë të strukturuar informacionin, idenë dhe mendimet e tij duke zbatuar rregullat drejtshkrimore.

Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komente rreth një poezie. - Shkrimi i një tregimi fantastiko-shkencor duke u mbështetur në imagjinatën e nxënësve. - Përshkrimi i një personazhi të preferuar. - Krahasime mes personazheve nga tekste të ndryshme. - Shkrimi i një hyrjeje ose i një mbylljeje, të ndryshme nga ajo e një teksti ose shtimi i një episodi të ri. <p>Të shkruarit për qëllime funksionale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shkrimi i një fletëpalosjeje. - Kronikë. - Intervistë. - Ese. 	<p>Planifikimi, organizimi, rishikimi dhe redaktimi i të shkruarit⁷</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton qëllimin, temën dhe subjektin për punët me shkrim; - përcakton njohuritë e mëparshme rreth temës për të cilën do të shkruajë; - merr pjesë në një diskutim në grup për t'u sqaruar, për të ndarë ide dhe opinione rreth temës; - mbledh informacion për punë dhe detyra me shkrim nga burime të ndryshme, të shtypura dhe elektronike; - rendit dhe organizon idetë kryesore duke i ilustruar dhe duke i mbështetur me detaje, shembuj, fakte dhe opinione të ndryshme; - respekton strukturën e punës me shkrim (hyrje, zhvillim dhe mbyllje); - përshtat gjuhën me qëllimin dhe me lexuesin; - përzgjedh fjalët dhe frazat që i japin 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq besim dhe vullnet gjatë procesit të të shkruarit; - demonstroi imagjinatë dhe shpirt krijues gjatë të shkruarit; - punon në mënyrë të pavarur; - respekton gjuhën maqedonase duke shmangur fjalët e huaja gjatë të shkruarit; - respekton rregullat drejtshkrimore gjatë të shkruarit; - vlerëson punët e të tjerëve; - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre me shkrim.

⁷Këto aftësi dhe shkathësi janë të përbashkëta për të gjitha llojet e teksteve që shkruajnë nxënësit.

	<p>punës ose detyrës me shkrim gjallëri dhe shprehësi;</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor lloje të ndryshme fjalish (lloj, gjatësi, strukturë) për të përmirësuar rrjedhën e punës me shkrim; - zbaton gjatë të shkruarit njohuritë gramatikore dhe drejtshkrimore; - përdor gjuhën standarde gjatë të shkruarit; - rishikon punët me shkrim për të përmirësuar përmbajtjen, organizimin, qartësinë dhe gjuhën. <p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shkruan rrëfime personale duke përshkruar ose reflektuar mbi veten, përvojat personale, ngjarjet e kaluara ose çështje personale; - shkruan tregime nga bota reale ose imagjinare për tema që janë interesante për moshën; - realizon shkrime komentuese për poezi të ndryshme; - kthen me shkrim një poezi në prozë; - përshkruan personazhet e tij të preferuara dhe të argumenton pëlqimin e tij; - krahason me shkrim personazhe nga 	
--	---	--

	<p>tregime, përralla dhe fabula të ndryshme.</p> <p>Të shkruarit për qëllime funksionale Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shkruan një kronikë; - shkruan intervista për figura të njohura të sportit, kinematografisë, shkencës, artit, letërsisë etj.; - njeh dhe zbaton hapat e shkrimit të një eseje; - shkruan një fletëpalosje për tema dhe lexues të ndryshëm. 	
--	---	--

KOMPETENCA: Përdorimi i drejtë i gjuhës

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë kësaj klase, nxënësit demonstrojnë njohuri, shkathtësi dhe qëndrime: për gjymtyrët kryesore dhe të dyta, për llojet e fjalive sipas kumtimit, pohimit dhe mohimit dhe sipas gjymtyrëve kryesore, për përdorimin e ligjëratës së drejtë dhe të zhdrejtë, për fjalët e ndryshueshme (kategoritë e tyre gramatikore) dhe të pandryshueshme, për stilet dhe regjistrat e gjuhës, për përbërësit e fjalës dhe mënyrat e formimit të saj, për fushat leksikore dhe semasiologjike. Nxënësi, gjithashtu, zbaton rregullat drejtshkrimore.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- dallon, përdor dhe analizon llojet e fjalive sipas kumtimit, intonacionit, ndërtimit, gjymtyrëve kryesore;
- përdor dhe analizon llojet e gjymtyrëve kryesore dhe gjymtyrëve të dyta;
- përdor dhe analizon klasat e fjalëve të ndryshueshme dhe të pandryshueshme;
- analizon stilet dhe regjistrat e gjuhës;

<p>- vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës maqedonase, përdor gjuhën standarde dhe zbaton rregullat drejtshkrimore dhe shenjat e pikësimit.</p>		
Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>SINTAKSË -</p> <p>- (, , ,) .</p> <p>- :</p> <p>- .</p> <p>- .</p> <p>- :</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ ;</p> <p>☞ .</p> <p>- .</p> <p>- ( ) .</p> <p>MORFOLOGJI - MO</p>	<p>SINTAKSË</p> <p>Nxënësi:</p> <p>- dallon funksionet gramatikore të fjalëve në fjali (kryefjalë, kallëzues, përcaktor, rrethanor, kundrinor) dhe tregon me se shprehen;</p> <p>- përcakton llojet e kallëzuesit (<i>emëror, foljor</i>);</p> <p>- dallon fjalitë e përbëra me bashkërenditje nga fjalitë e përbëra me nënrenditje;</p> <p>- përcakton llojin e fjalisë së përbërë me nënrenditje: përcaktore, fthilluese, vendore, kohore, shkakore, qëllimore, mënyrore, krahasore, kushtore, lejore, rrjedhimore;</p> <p>- dallon ligjëratën e drejtë nga e zhdrejta;</p> <p>- kthen ligjëratën e drejtë në ligjëratë të drejtë dhe anasjelltas.</p> <p>MORFOLOGJI</p> <p>Nxënësi:</p> <p>- dallon dhe përdor emrat që përdoren vetëm në numrin njëjës dhe emrat që</p>	<p>Nxënësi:</p> <p>- vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës maqedonase;</p> <p>- respekton diversitetin gjuhësor mes njerëzve;</p> <p>- shfaq shpirt krijues dhe mendim kritik në përdorimin e gjuhës;</p> <p>- shmang fjalët e huaja të panevojshme gjatë komunikimit;</p> <p>- vlerëson punët e të tjerëve;</p> <p>- bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre.</p>

<p>Emri-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>përdoren vetëm në shumës;</p> <p>- dallon dhe përdor emrat parisilabe dhe imparisilabe;</p> <p>- analizon mbiemrin dhe kategoritë e tij gramatikore;</p>	
<p>Mbiemri-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>- dallon dhe përdor në fjali përemrin lidhor;</p> <p>- dallon dhe përdor në fjali përemrin pronor;</p> <p>- dallon dhe përdor foljet në formën joveprore, në mënyrat: dëftore, lidhore, habitore, kushtore, dëshirore dhe urdhërore;</p>	
<p>Përemri -</p> <p>-</p> <p>-</p>	<p>- gjen dhe përdor ndajfoljet dhe shkallët e tyre;</p>	
<p>Folja-</p> <p>-</p>	<p>- tregon se si ndryshon një ndajfolje në shkallë të ndryshme;</p>	
<p>Ndajfolje-</p> <p>-</p>	<p>- dallon dhe përdor në fjali parafjalët;</p> <p>- dallon, klasifikon dhe përdor lidhëzat dhe shprehjet lidhëzore;</p>	
<p>Parafjala-</p> <p>-</p>	<p>FJALËFORMIM</p> <p>Nxënësi:</p> <p>- dallon dhe analizon fjalën dhe pjesët e saj përbërëse;</p>	
<p>Lidhëza-</p> <p>-</p>	<p>- analizon fjalët sipas ndërtimit dhe sipas formimit.</p>	
<p>Pjesëza-</p>	<p>DREJTSHKRIM</p> <p>Nxënësi:</p>	

<p>-</p> <p>Pasthirrma-</p> <p>-</p> <p>FJALËFORMIM-</p> <p>-</p> <p>- A</p> <p>DREJTSHKRIM -</p> <p>-</p> <p>,</p> <p>,</p> <p>.</p> <p>-</p> <p>.</p> <p>,</p> <p>,</p> <p>.</p> <p>-</p> <p>,</p> <p>-.</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>.</p> <p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - përdor saktë shenjat e pikësimit; - zbaton rregullat drejtshkrimore të mbaresave të foljeve; - zbaton rregullat drejtshkrimore të mbaresave të mbiemrave, si dhe përjashtimet nga këto rregulla. <p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIKË</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon fjalët me ngjyrim emocional në një kontekst të caktuar; - përcakton kuptimin e drejtpërdrejtë të fjalëve dhe kuptimin e figurshëm; - dallon dhe përdor regjistrat e gjuhës; - përcakton stilet e gjuhës së përdorur në tekste të ndryshme letrare dhe joletrare; - vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës; - vlerëson gjuhën standarde, rolin e saj dhe rëndësinë e dialekteve. 	
---	--	--

<p>-</p> <p>-</p> <p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIKË</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>		
--	--	--

KOMPETENCA: Të dëgjuarit e teksteve të ndryshme

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë kësaj klase, nxënësi shfaq vëmendje, interes dhe empati gjatë të dëgjuarit. Ai merr pjesë në veprimtari dhe situata praktike, ku dëgjon tekste nga fusha të ndryshme të veprimtarisë njerëzore. Nxënësi, gjithashtu, përdor strategjitë e duhura për të kuptuar tekstin; interpreton, analizon dhe vlerëson tekstin; gjykon për qëllimin, ndjenjat e folësit, si dhe dallon vërtetësinë ose besueshmërinë e tekstit.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- interpreton tekstin dhe nëntekstin, si edhe gjykon për qëllimin, ndjenjat e folësit dhe vërtetësinë e besueshmërinë e tekstit;
- diskuton, zgjeron dhe gjykon idetë e dëgjuara, si edhe merr pjesë në veprimtari praktike, ku dëgjon rreth temave të fushave të ndryshme.

Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Gjatë orëve mësimore të sugjeruara në program nxënësi dëgjon dhe punon (ritregon, interpreton, analizon, vlerëson) me tekste (të plota ose fragmente) të cilat janë të përshtatshme për moshën e tij si p.sh.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rrëfime personale, - reportazh, - kronikë, - reklamë, - fjalim, - tekste letrare të ndryshme (poezi, prozë ose dramë). 	<p>Rregullat e të dëgjuarit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq qëndrime dhe sjellje të përshtatshme gjatë të dëgjuarit si p.sh.: tregon vëmendje dhe interes gjatë prezantimit të një projekti të shokëve dhe të shoqeve të klasës ose gjatë ndjekjes së një shfaqjeje; përdor gjuhën e trupit, kontaktin me sy dhe mimikën e duhur të fytyrës që të mos japë mesazhe negative tek folësi. <p>Të dëgjuarit për të kuptuar dhe për të vlerësuar tekstin</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor strategji të ndryshme para, 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - demonstroi vullnet gjatë kryerjes së detyrave; - shfaq tolerancë dhe respekt për kulturën dhe gjuhën e tjetrit.

	<p>gjatë dhe pas dëgjimit për të kuptuar tekstin si p.sh.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ lexon paraprakisht informacion në mënyrë që të mos ketë vështirësi për të kuptuar një prezantim për një çështje të caktuar; ☞ mban shënime për detajet e rëndësishme; ☞ përmbledh idetë kryesore pasi ka dëgjuar një tekst për të vetëkontrolluar nëse e ka kuptuar tekstin etj.; <ul style="list-style-type: none"> - tregon shkurtimisht përmbajtjen e tekstit që dëgjon, duke e ilustruar me detaje nga teksti; - interpreton informacionin që e merr nga burime të ndryshme si p.sh., televizion, faqe interneti etj.; - mbështet interpretimet e tij për tekstet që dëgjon me shembuj, ide dhe detaje nga teksti; - analizon tekstin që dëgjon; - përcakton argumentet kryesore të një teksti me fjalët e tij; - klasifikon detajet; - bën dallimin mes shkakut dhe pasojës; - dallon problemin dhe zgjidhjen në një tekst; 	
--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> - zgjeron ose lidh informacionin që dëgjon me përvojat e tij ose me njohuritë e marra nga tekste të tjera; - krahason informacionet që dëgjon me njohuritë e mëparshme; - dallon dhe diskuton për pikëpamjet e ndryshme në një tekst; - përcakton se kujt i drejtohet folësi (audiencia e synuar); - gjykon rreth vërtetësisë së tekstit duke u përqendruar te burimet që folësi iu referohet, te përvoja dhe eksperiencia e folësit, si dhe te qëllimet dhe pasionet e tij. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Të folurit për të komunikuar dhe për të mësuar

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë kësaj klase, nxënësi mbron mendimet e tij, nxjerr konkluzione pas vëzhgimeve të ndryshme dhe përmbledh idetë kryesore në prezantime të ndryshme. Ai kontribuon në diskutime që bëhen në grupe të vogla dhe të mëdha, pranon dhe vlerëson idetë e të tjerëve, si dhe merr parasysh elementet e gjuhës së gjesteve gjatë prezantimit.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- flet qartë dhe kuptueshëm për tema të ndryshme;
- përfshihet në diskutime, parafrazon e përmbledh komentet e prezantuara me gojë, duke marrë parasysh edhe elementet e gjuhës së gjesteve në një prezantim;
- krijon tekste mediatike për qëllime dhe audiencia të ndryshme duke përdorur format dhe teknikat e përshtatshme.

Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Gjatë këtyre orëve nxënësit flasin dhe diskutojnë në situata të ndryshme dhe rreth tematikave nga veprimtaria e tyre përditshme. Këto tematika nxitin gjithëpërfshirjen e nxënësve dhe krijojnë mundësi që ata të diskutojnë në grupe të vogla dhe të mëdha. Gjithashtu, nxënësit marrin njohuritë e mëposhtme:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Llojet e ndryshme të komunikimit gojor dhe tiparet kryesore të tyre. - Rolet e ndryshme të pjesëmarrësve gjatë një diskutimi ose gjatë një debati. 	<p>Rregullat dhe organizimi i të folurit</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - flet me diksion të qartë, rrjedhshëm dhe me intonacionin e duhur; - flet për qëllime dhe në situata të ndryshme dhe përshtat gjuhën me dëgjuesit; - përzgjedh fjalët dhe terminologjinë e duhur për të arritur qëllimin e tij dhe për të tërhequr vëmendjen e dëgjuesit; - shpreh ndjenjë dhe emocion gjatë të treguarit; - përdor gjuhën standarde gjatë të folurit; - përdor teknologjinë e informacionit dhe të komunikimit gjatë prezantimit të një projekti ose detyre në grup. <p>Diskutimi dhe bashkëveprimi në grup</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton dhe ndjek rregullat gjatë diskutimit në grup; - ndan detyrat gjatë diskutimeve në klasë në mënyrë që të zhvillojë një projekt së bashku me të tjerët; - bashkëbisedon lirshëm duke dhënë mendimet dhe këndvështrimet e tij, si 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - merr pjesë në diskutime duke respektuar dhe pranuar mendimin ndryshe; - respekton etikën gjatë komunikimit personal dhe në grup; - vlerëson kontributin e të tjerëve gjatë kryerjes së një detyre; - shfaq vetëbesim dhe vetëvlerësim gjatë kryerjes së detyrave të ndryshme; - demonstroi vullnet gjatë kryerjes së detyrave; - shfaq tolerancë dhe respekt për kulturën dhe gjuhën e tjetrit; - demonstroi imagjinatë dhe mendim krijues për zgjidhjen e problemeve; - demonstroi pavarësi në vendimmarrje dhe veprime; - tregon kureshtje për hulumtim dhe kërkim.

	<p>dhe duke respektuar edhe mendimet dhe gjykimet e të tjerëve;</p> <ul style="list-style-type: none"> - shpreh mendimet dhe këndvështrimet e tij, duke respektuar edhe faktorin <i>kohë</i>; - mban qëndrim, vlerëson dhe jep ndihmesë në situata mosmarrëveshjesh; - pasuron linjën e debatit me argumente duke respektuar etikën; - përmbledh informacionin që prezantohet gjatë diskutimeve në klasë, në shkollë dhe jashtë saj dhe harton një raport. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Të lexuarit e teksteve letrare dhe joletrare

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë kësaj klase, nxënësi zhvillon njohuritë dhe aftësitë për të kuptuar, analizuar dhe vlerësuar tekste të ndryshme si: reportazhe, kronika, biografi, kujtime, udhëpërshkrime, intervista, rregullore, përmbledhje, shkresa, artikuj gazetash dhe revistash, reklama, ese të ndryshme dhe fjalime.

Nxënësi lexon dhe punon me tekste nga krijimtaria gojore popullore, letërsia maqedonase, shqipe, maqedonase minoritare dhe botërore, si dhe nga periudha e gjini të ndryshme; përshkruan dhe diskuton për kohën, vendin, mjedisin dhe ngjarjet duke dhënë detaje nga teksti; veçon temën kryesore ose motivet. Ai analizon personazhet, dallon dhe shpjegon figurat letrare, si dhe gjykon e vlerëson elemente të formës dhe të përmbajtjes së një teksti letrar.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- kupton tekstin edhe kur mendimet dhe idetë nuk jepen në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe shpjegon se si gjuha dhe stili i autorit

<p>ndikojnë për t'i dhënë idetë në mënyrë të qartë ose të nënkuptuar;</p> <ul style="list-style-type: none"> - analizon dhe diskuton për interpretimet e të tjerëve rreth tekstit. <p>a) Tekste letrare</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlerëson gjuhën dhe idetë që përcjell autori në tekst, analizon sjelljen dhe qëndrimet e personazheve, zhvillimin e subjektit; - bën dallimin mes personazhit, autorit dhe tregimtarit; - gjykon për stilin, gjuhën dhe tematikën në tekste të ndryshme; <p>b) Tekste joletrare</p> <ul style="list-style-type: none"> - përzgjedh, krahason dhe përmbledh informacionin nga tekste të ndryshme; - dallon informacionin e rëndësishëm nga i parëndësishmi, faktin nga opinioni, shkakun nga pasoja; - veçon tiparet karakteristike të fjalëve, fjalive dhe tekstit në tekste të ndryshme. 		
Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>Studim tekstesh letrare: Nxënësi punon (njeh, kupton, interpreton, analizon, gjykon, vlerëson) me tekste poetike, tekste në prozë dhe tekste dramatike nga letërsia maqedonase, letërsia shqipe, letërsia botërore, si dhe nga krijimtaria gojore popullore. Gjatë këtyre orëve nxënësit marrin edhe njohuritë e mëposhtme.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjinitë letrare dhe tiparet e tyre kryesore. - Figuracioni letrar. - Figurat tingullore si: aliteracion, asonancë e konsonancë. 	<p>Të lexuarit për të kuptuar tekstin⁸</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përzgjedh tekstet që lexon në varësi të qëllimit që ka; - përdor strategji të ndryshme para, gjatë dhe pas leximit; - lexon pjesë-pjesë tekstin dhe parashikon rreth brendisë, personazheve, ngjarjeve etj., (<i>lexim i drejtuar</i>); - interpreton tekstet dhe jep argumente dhe shembuj që mbështesin interpretimin e tij; 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - është i motivuar për të lexuar për kënaqësi dhe informacion; - është i vëmendshëm gjatë të lexuarit; - respekton dhe pranon mendimin e tjetrit; - shfaq empati gjatë të lexuarit; - respekton etikën gjatë komunikimit personal dhe në grup; - vlerëson kontributin e të tjerëve gjatë kryerjes së një detyre; - shfaq vetëbesim dhe vetëvlerësim;

⁸Këto aftësi dhe shkathësi janë të përbashkëta për tekstet letrare dhe joletrare.

<ul style="list-style-type: none"> - Elementet e stilit dhe të gjuhës. - Rima dhe strofat në një tekst poetik. - Vargu i lirë në një poezi. - Proza poetike. - Momentet kryesore të jetës dhe veprës së autorëve nga janë shkëputur fragmentet ose tekstet e përfshira në tekst mësimor, si dhe vendi që zënë në letërsinë maqedonase, shqipe ose botërore. <p>Studim tekstesh joletrare: Nxënësit punojnë (kuptojnë, interpretojnë, analizojnë, krahasojnë, sintetizojnë, vlerësojnë) me tekste nga kultura dhe periodha të ndryshme, elektronike dhe të shtypura si: kronika, biografi, udhëpërshkrime, intervista, rregullore, shkresa, artikuj gazetash dhe revistash, ese të ndryshme, reklama etj.</p> <p>Gjatë studimit të këtyre teksteve nxënësit marrin edhe njohuri si:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tipare të teksteve të mësipërme (reportazhe, kronika, udhëpërshkrime. - Dallimet kryesore mes një teksti letrar dhe joletrar. 	<ul style="list-style-type: none"> - zgjeron kuptimin mbi tekstet duke lidhur idetë në to me idetë dhe njohuritë e tij; - dallon faktin nga opinioni; - dallon shkakun nga pasojat; - dallon problemin dhe zgjidhjen e problemit; - analizon marrëdhëniet mes pjesëve të tekstit; - gjykon për vlerat e një teksti duke përdorur ilustrime dhe detaje nga teksti; - përcakton funksionin e disa elementeve të formës dhe të përmbajtjes së teksteve; - vlerëson idetë që përcjell teksti, gjuhën e stilin e autorit, duke argumentuar mendimin e tij; - diskuton se si ndikon teksti tek ai, në botën emocionale ose në ndjesitë e tij; - përdor strategji të ndryshme për të pasuruar fjalorin e tij; - dallon fjalët e huaja dhe i zëvendëson me fjalë të gjuhës maqedonase. <p>Të lexuarit e teksteve letrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon rrjedhshëm lloje të ndryshme tekstesh letrare nga krijimtaria 	<ul style="list-style-type: none"> - demonstroi vullnet gjatë kryerjes së detyrave; - respekton kulturën dhe gjuhën e tjetrit.
---	--	--

	<p>popullore, nga shkrimtarë përfaqësues të letërsisë maqedonase, minoritare, maqedonase, shqipe e botërore në periudha të ndryshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - grupon tekstet që lexon sipas gjinive dhe llojeve letrare; - përshkruan dhe diskuton për kohën, vendin, mjedisin dhe ngjarjet, duke dhënë detaje nga teksti; - përcakton funksionin e epitetit, personifikimit, metaforës, krahasimit, hiperbolës, alegorisë, simbolit, inversionit, antitezës; - gjen në tekst figurat tingullore, si: aliteracion, asonancë e konsonancë dhe shpjegon funksionin e tyre. <p>a) Tekst poetik</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon me shprehësi lloje të ndryshme tekstesh poetike; - diskuton rreth atmosferës që krijon poezia; - dallon motivet në një tekst poetik; - dallon tiparet e metrikës në poezi; - dallon vargun e lirë në një poezi; - analizon dhe shpjegon funksionin e elementeve të stilit dhe të gjuhës në një tekst poetik; 	
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - dallojnë tiparet kryesore të poezisë lirike; - dallon tiparet kryesore të poezisë epike - krahason poezinë lirike me poezinë epike; - krahason poezinë me prozën poetike; - mëson përmendsh dhe reciton poezi. <p>b) Tekst në prozë</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon lloje të ndryshme të prozës; - përshkruan me detaje, subjektin e një proze; - dallon temën dhe motivet; - përcakton tipare të disa teksteve në prozë, si: tregimi, novela dhe romani; - analizon personazhet e tekstit; - sjell përvojat e tij të ngjashme me ato të personazheve të një tregimi, përralle, drame etj.; - dallon mënyrën e rrëfimit në një tregim, novelë, roman etj.; - dallon rrëfimtarin, vetën dhe kohën e rrëfimit. <p>c) Tekst dramatik</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon fragmente dhe vepra të ndryshme dramatike (tragjedi, komedi 	
--	--	--

	<p>dhe dramë);</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton tipare të ndryshme të tragjedisë, komedisë dhe dramës, si dhe përcakton ngjashmëritë dhe dallimet mes tyre; - dallon dhe analizon elementet e strukturës së një teksti dramatik si: skena, aktet, personazhet, fjalët e personazheve, didaskalitë; - tregon ç'rol kanë personazhet në veprat dramatike; - merr pjesë në lojë me role, duke u përqendruar te mbajtja përmendsh e tekstit, diksioni, lëvizjet e trupit, detajet shprehëse etj.; - merr pjesë në vënien në skenë (në bashkëpunim me mësuesin dhe shokët e shoqet e klasës) të një teksti dramatik; - mëson përmendsh dhe reciton pjesë nga tekstet dramatike si p.sh., një monolog. <p>Të lexuarit e teksteve jo letrare</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lexon tekste nga kultura dhe kohë të ndryshme, të shtypura dhe elektronike si: reportazhe, kronika, biografi, kujtime, udhëpërshkrime, intervista, 	
--	---	--

	<p>rregullore, përmbledhje, shkresa, artikuj gazetash dhe revistash, ese të ndryshme, reklama;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon dhe përdor njohuritë rreth elementeve të tekstit si: temë, paragraf, hyrje, konkluzione, citime, indeks, bibliografi, tabelë, hartë, diagram; - dallon argumentet <i>pro</i> dhe <i>kundër</i> një çështjeje në një tekst; - dallon një tekst letrar nga një tekst joletrar. 	
--	--	--

KOMPETENCA: Të shkruarit për qëllime personale dhe funksionale

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Nxënësi ndjek të gjitha hapat e domosdoshëm të procesit të të shkruarit (*planifikimi, organizimi i ideve, rishikimi dhe redaktimi*). Ai shkruan duke zbatuar karakteristikat e formës, përmbajtjes dhe strukturës tekste të tilla si: kronika, reportazhe, intervista, ese, udhëzim, raport, broshurë ose fletëpalosje, CV, njoftim, ftesë, përshkrime.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- ndjek dhe realizon hapat e domosdoshëm në procesin e të shkruarit;
- përdor forma të efektshme të të shkruarit për qëllime dhe audienca të caktuara;
- paraqet në mënyrë të strukturuar informacionin, idenë dhe mendimet e tij duke zbatuar rregullat drejtshkrimore.

Njohuritë	Shkathësitë	Vlerat dhe qëndrimet
------------------	--------------------	-----------------------------

<p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komete rreth një teksti letrar (<i>poezi, prozë ose tekst dramatik</i>). - Shkrimi i një tregimi. - Përshkrimi i mbresave të nga ngjarje të ndryshme. - Kthimi i një poezie në një tregim ose në një prozë poetike. <p>Të shkruarit për qëllime funksionale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ese. - Plan veprimtarish për ngjarje, festa e përvjetorë të ndryshëm. - Raport. - CV. 	<p>Planifikimi, organizimi, rishikimi dhe redaktimi i të shkruarit⁹</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përcakton qëllimin, temën dhe subjektin për punët me shkrim; - përcakton njohuritë e mëparshme rreth temës për të cilën do të shkruajë; - merr pjesë në një diskutim në grup për t'u sqaruar, për të ndarë ide dhe opinione rreth temës; - mbledh informacion për punë dhe detyra me shkrim nga burime të ndryshme, të shtypura dhe elektronike; - rendit dhe organizon idetë kryesore duke i ilustruar me detaje, shembuj, fakte dhe opinione të ndryshme; - respekton strukturën e punës me shkrim (hyrje, zhvillim dhe mbyllje); - përshtat gjuhën me llojin e detyrës me shkrim, me qëllimin dhe me lexuesin; - përzgjedh fjalët dhe frazat që i japin punës ose detyrës me shkrim gjallëri dhe shprehësi; - përdor lloje të ndryshme fjalish (lloj, gjatësi, strukturë) për të shtuar interesin e lexuesit dhe për të 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - shfaq besim dhe vullnet gjatë procesit të të shkruarit; - demonstroi imagjinatë dhe shpirt krijues gjatë të shkruarit; - punon në mënyrë të pavarur; - respekton gjuhën maqedonase duke shmangur fjalët e huaja gjatë të shkruarit; - respekton rregullat drejtshkrimore gjatë të shkruarit; - vlerëson punët e të tjerëve; - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre me shkrim.
---	--	--

⁹Këto aftësi dhe shkathtësi janë të përbashkëta për të gjitha llojet e teksteve që shkruajnë nxënësit.

	<p>përmirësuar rrjedhën e punës me shkrim;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zbaton gjatë të shkruarit njohuritë gramatikore dhe drejtshkrimore; - përdor gjuhën standarde gjatë të shkruarit; - përdor gjatë të shkruarit numrat, pikat ose shenja të ndryshme (bullets) për të strukturuar më mirë detyrën me shkrim; - rishikon punët me shkrim për të përmirësuar përmbajtjen, organizimin, qartësinë, stilin dhe gjuhën si p.sh.: - shton fjalët e duhura në hyrje të çdo paragrafi që të krijojë idenë e vazhdimësisë së mendimeve dhe lidhjen mes tyre; - shmang gabimet gramatikore dhe drejtshkrimore gjatë të shkruarit. <p>Të shkruarit për qëllime personale</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përshkruan përvojën e tij gjatë nëntë viteve të shkollës për ta ndarë me shokët dhe shoqet, me mësuesit dhe me prindërit; - shkruan tregime nga bota reale ose imagjinare; - realizon shkrime komentuese për 	
--	---	--

	<p>poezi ose proza të ndryshme;</p> <ul style="list-style-type: none"> - kthen me shkrim një poezi në prozë ose në prozë poetike. <p>Të shkruarit për qëllime funksionale</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - njeh dhe zbaton hapat e shkrimit të një eseje; - shkruan një plan veprimtarish për ngjarje, festa e përvjetorë të ndryshëm (p.sh., me rastin e një përvjetori të hapjes së shkollës së tij, me rastin e një feste lokale etj.); - shkruan një raport të shkurtër; - shkruan një CV, duke ndjekur strukturën e shkrimit të një teksti të tillë. 	
--	---	--

KOMPETENCA: Përdorimi i drejtë i gjuhës

Përshkrimi i tematikave të kompetencës: Gjatë kësaj klase, nxënësit demonstrojnë njohuri, shkathtësi dhe qëndrime: për gjymtyrët kryesore dhe të dyta, për llojet e fjalive sipas kumtimit, pohimit dhe mohimit dhe sipas gjymtyrëve kryesore, për përdorimin e ligjëratës së drejtë dhe të zhdrejtë, për fjalët e ndryshueshme (kategoritë e tyre gramatikore) dhe të pandryshueshme, për stilet dhe regjistrat e gjuhës, për përbërësit e fjalës dhe mënyrat e formimit të saj, për fushat leksikore dhe semasiologjike. Nxënësi, gjithashtu, zbaton rregullat drejtshkrimore.

Rezultatet e të nxënit për këtë kompetencë

Nxënësi:

- dallon, përdor dhe analizon llojet e fjalive sipas kumtimit, intonacionit, ndërtimit, gjymtyrëve kryesore;

<ul style="list-style-type: none"> - përdor dhe analizon llojet e gjymtyrëve kryesore dhe gjymtyrëve të dyta; - përdor dhe analizon klasat e fjalëve të ndryshueshme dhe të pandryshueshme; - analizon stilet dhe regjistrat e gjuhës; - vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës maqedonase, përdor gjuhën standarde dhe zbaton rregullat drejtshkrimore dhe shenjat e pikësimit. 		
Njohuritë	Shkathtësitë	Vlerat dhe qëndrimet
<p>SINTAKSË -</p> <ul style="list-style-type: none"> - - - - - - - - - - - - - - - - - - - - 	<p>SINTAKSË</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon llojet e fjalive të nënrenditura; - dallon dhe përdor saktë formën e palidhur të fjalive; - dallon dhe përdor lidhjen me nënrenditje dhe bashkërenditje; - dallon fjalitë emërore dhe ndajfoljore; - dallon dhe kthen ligjëratën e zhdrejtë në të drejtë; - përzgjedh fjalë dhe formon fjali duke pasur parasysh rrafshin sintagmatik dhe paradigmatic të gjuhës. <p>MORFOLOGJI</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon dhe përdor emrat, si edhe shumëllojshmërinë drejtshkrimore të tyre; - analizon mbiemrin dhe kategoritë e tij gramatikore, si dhe shumëllojshmërinë drejtshkrimore të tyre; 	<p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vlerëson pasurinë leksikore të gjuhës maqedonase; - respekton diversitetin gjuhësor mes njerëzve; - shfaq shpirt krijues dhe mendim kritik në përdorimin e gjuhës; - shmang fjalët e huaja të panevojshme gjatë komunikimit; - vlerëson punët e të tjerëve; - bashkëpunon në grup për kryerjen e një detyre.

<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>MORFOLOGJI ---</p> <p>EMRI –</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>R –</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>PEREMRI –</p>	<ul style="list-style-type: none"> - dallon dhe përdor në fjali përemrin vetor; - dallon dhe përdor foljet në formën joveprore, në mënyrat: dëftore, lidhore, habitore, kushtore, dëshirore dhe urdhërore; - gjen dhe përdor ndajfoljet dhe shkallët e tyre; - tregon se si ndryshon një ndajfolje në shkallë të ndryshme; - dallon dhe përdor në fjali parafjalët; - dallon, klasifikon dhe përdor lidhëzat dhe shprehjet. <p>FJALËFORMIM</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dallon dhe analizon fjalën dhe pjesët e saj përbërëse; - analizon fjalët sipas ndërtimit dhe sipas formimit. <p>DREJTSHKRIM</p> <p>Nxënësi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - përdor saktë shenjat e pikësimit; - zbaton rregullat drejtshkrimore të mbaresave emërore, mbiemërore dhe foljore. <p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIKË</p> <p>Nxënësi:</p>	
--	---	--

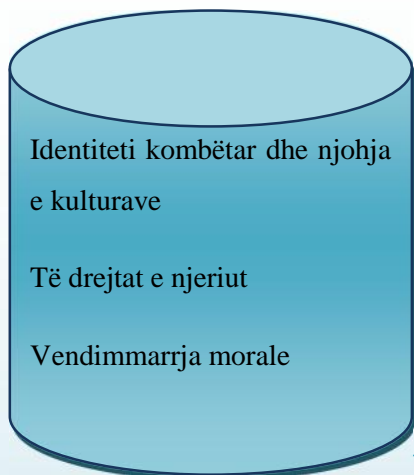
<p>-</p> <p>-</p> <p>FOLJA-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>NDAJFOLJA –</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>PARAFJALA –</p> <p>-</p> <p>LIDHEZA—</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>PJESËZA-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>FJALEFORMIM</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>DREJTSHKRIM –</p>	<p>- dallon fjalët me ngjyrim emocional në një kontekst të caktuar;</p> <p>- përcakton kuptimin e drejtpërdrejtë të fjalëve dhe kuptimin e figurshëm;</p> <p>- dallon dhe përdor sinonimet, antonimet, homonimet etj.;</p> <p>- vlerëson pasurinë leksikore të dialekteve të gjuhës.</p>	
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - - - - - - - - - - <p>LEKSIKOLOGJI DHE SEMANTIË -</p> <ul style="list-style-type: none"> - - - - - - 		
---	--	--

IV. UDHËZIME METODOLOGJIKE

Metodat e të nxënit janë mjaft të rëndësishme për të realizuar një proces mësimor efektiv. Përdorimi i tyre do të shërbejë për zhvillimin gjuhësor dhe letrar të nxënësve. Mësuesit duhet të përditësojnë çdo ditë njohuritë rreth metodave, teknikave dhe strategjive të mësimdhënies me qëllim që të zhvillojnë tek nxënësit dëshirën për dijen, virtytet njerëzore, ambicien për të qenë të suksesshëm dhe aktivë në jetën e përditshme. Metoda, strategji dhe teknika të tilla, si: *diskutim për njohuritë paraprake, kubimi, diagrama piramidale, leximi i drejtuar, imagjinata e drejtuar, parashikimi me terma paraprake, harta e konceptit, rrjeti i diskutimit, stuhi mendimi, pyetje autorit, ditaret e të nxënit, pyetja sjell pyetjen* etj. shërbejnë si nxitje për nxënësit në procesin e të nxënit dhe si garanci për rezultate të mira në procesin e të nxënit. Gjithashtu, është e rëndësishme që *nxënësi të punojë me situata të nxëni*, ku i kërkohen arsyetime apo përgjigje të pyetjeve të tilla si: “*Pse?*”, “*A është gjithmonë e vërtetë?*”, “*Çfarë ndodh kur?*” etj. Në këtë mënyrë ai inkurajohet të reflektojë mbi veprimet e tij dhe të ndërmarrë situata të reja. Përmes situatave të të nxënit, nxënësi eksploron, zbaton dhe integron njohuritë dhe aftësitë gjuhësore, fiton aftësi intelektuale të nevojshme për të zhvilluar të menduarit krijues dhe kritik.

MODEL I NJË SITUATE TË NXËNI

Burime të të nxënit:

- Foto
- Përvojat e nxënësit
- Informacion nga interneti dhe media të ndryshme
- Materiale të tjera

Situata e të nxënit lidhet me shkrimin e një posteri për të ndërgjegjësuar fëmijët që të lexojnë me shumë libra. Nxënësit punojnë në grupe dhe hetojnë formën e shkrimit të një posteri, si dhe diskutojnë për mënyrat se si do t'i shprehin idetë e tyre.

Ata përdorin burime të ndryshme informacioni, si: interneti, tekste të ndryshme; vëzhgojnë modele posterash nëpër qytet/ fshat; diskutojnë (brenda mundësive) me ndonjë specialist komunikimi (që mund të jetë prind).

Në përfundim të këtij procesi hulumtimi, ata përzgjedhin pjesët grafike, si dhe vendosin për tekstin e posterit në mënyrë që ai të jetë tërheqës dhe të përmbushë qëllimin e duhur (Afrimi i nxënësve me librin).

Në fund, nxënësit prezantojnë punët e tyre sipas grupeve, si dhe vlerësojnë punët e shokëve dhe shoqeve të klasës.

Kompetenca e komunikimit dhe të shprehurit
Kompetenca e të menduarit
Kompetenca e të nxënit
Kompetenca qytetare
Kompetenca digjitale

- Punë në grupe
- Punë individuale
- Diskutim
- Intervista
- Vëzhgime

- **Procesi mësimor duhet të karakterizohet nga kriteret e mëposhtme:**

a) Mësimdhënie me në qendër nxënësin

Nxënësit do të jenë në qendër të procesit të mësimdhënies. Ky proces do të ndërtohet në varësi të nevojave, aftësive dhe interesave të nxënësve. Nxënësit e një klase janë të ndryshëm, për sa i përket mënyrës se si ata nxënë: individualisht, në grup, nën udhëheqjen e mësuesit, të pavarur, me anë të mjeteve konkrete etj. Përpos kësaj, lëndët e fushës “Gjuhët dhe komunikimi” kërkojnë që nxënësit të nxënë konceptet, të zhvillojnë aftësitë e shkathtësitë dhe të zbatojnë njohuritë gjuhësore. Këto diktojnë nevojën për strategji të ndryshme të mësimdhënies, të cilat përshtaten me objektin e të nxënësve dhe nevojat e nxënësve.

b) Të mësuarit bashkëveprues

Mësuesit do të sigurojnë një mjedis të pasur dhe nxitës për komunikim dhe ndërveprim mes nxënësve. Ata do të përdorin metoda, strategji dhe teknika që nxitin të mësuarit bashkëveprues. Nxënësit gjatë orëve të gjuhës maqedonase shpesh do të nxiten të punojnë së bashku. Detyrat e përbashkëta do t’u sigurojnë nxënësve më shumë kohë për të folur dhe për të ndarë përvojat e tyre me njëri-tjetrit. Njëherazi, edhe shkalla e zotërimit të gjuhës rritet. Puna në grupe do të nxisë tolerancën ndaj mendimit të tjetrit, si dhe do të ndikojë në përdorimin e formave demokratike për të ndarë përgjegjësitë dhe punën.

- **Puna me nxënësit me nevoja të veçanta, me vështirësi në të nxënë dhe me nxënësit e talentuar**

a) Nxënësit me nevoja të veçanta

Organizimi i kurrikulës sipas kompetencave (në fusha të nxëni, në shkallë) dhe me fokus integrimin, i krijon mësuesit hapësirat për të përshtatur mësimdhënien sipas nevojave të veçanta të nxënësit dhe për të personalizuar të nxënësve të tyre. Mësuesi duhet të marrë parasysh faktin se nxënësit janë të ndryshëm, kanë motivim, interesa, stile të nxëni, nevoja dhe aftësi të ndryshme etj. Në disa raste duhen bërë përshtatje të kurrikulës sipas diferencave të zhvillimit brenda një grupi moshor. Mësuesi mund të zgjerojë zhvillimin e kompetencave kyçe sipas nevojave individuale të nxënësve, për të zvogëluar dhe për të zhduruar diferencat brenda një shkalle të kurrikulës, në fund të saj.

b) Nxënësit me vështirësi në gjuhën maqedonase

Nxënësit që vijnë kryesisht nga emigracioni e zotërojnë gjuhën maqedonase në nivele të ndryshme. Meqenëse programi është për të gjithë nxënësit, nxënësit me vështirësi në gjuhën maqedonase duhet të arrijnë rezultatet e të nxënësve të tjerë. Këtyre nxënësve duhet t'u jepet mbështetje në formën e kohës shtesë, aq sa u duhet për të mësuar mirë gjuhën maqedonase ose t'u ofrohen kurse formale nga shkolla, përgjatë vitit shkollor ose gjatë pushimeve verore.

c) Nxënësit e talentuar

Fleksibiliteti i zhvillimit të programit lejon plotësimin e nevojave individuale të nxënësve me dhunti dhe të talentuar. Mësuesit duhet t'u krijojnë kushte dhe situata të tilla që nxënësit të shfaqin dhe të zhvillojnë dhuntitë dhe talentet e tyre. Kjo arrihet nëse atyre u krijohen mundësitë të punojnë me një përmbajtje më të thelluar dhe zgjeruar, të zhvillojnë në mënyrë të vazhdueshme elemente specifike të kompetencave kyçe dhe specifike të fushës, të fokusohen në çështjet kroskurrikulare, të zgjerojnë mjediset dhe materialet e të nxënësve brenda dhe jashtë shkollës.

- Udhëzime për leximin e teksteve letrare dhe joletrare

Gjatë mësimin të gjuhës maqedonase nga klasa e gjashtë deri në klasën e nëntë nxënësit do të lexojnë tekste letrare dhe joletrare. Për sa i përket përfaqësimit të teksteve letrare dhe teksteve joletrare, gjatë këtyre dy shkallëve këshillohet të respektohen afërsisht raportet: **70% me 30%**

Për leximet e teksteve letrare këshillohet të zgjidhen pjesë përfaqësuese nga letërsia maqedonase, shqipe dhe botërore, në përshtatje me moshën dhe zhvillimin e fëmijëve. Këto tekste duhet të plotësojnë kriteret artistike dhe didaktike të gjatësisë, të strukturës dhe qartësisë së gjuhës.

Këshillohet që nxënësit të lexojnë fragmente dhe vepra nga periudha të ndryshme letrare, nga letërsia antike deri te ajo bashkëkohore, përfshirë këtu edhe krijimtarinë gojore folklorike.

Leximet jashtë klase

Këshillohet që **përgjatë një viti shkollor të zhvillohen 2-3 vepra për lexime jashtë klase**. Orët e leximeve jashtë klase mësuesit duhet t'i vendosin në planin e tyre mësimor, kur të bëjnë zberthimin analitik të programit. Është e rëndësishme që gjatë këtyre orëve, nxënësve t'u krijohet mundësia të zgjedhin edhe vepra që janë të pëlqyera e të preferuara për ta.

Veprat e rekomanduara për lexime jashtë klase duhet të jenë:

- nga letërsia maqedonase, shqipe, minoritare maqedonase dhe letërsia botërore;
- nga autorë të periudhave të ndryshme;
- nga gjini dhe lloje të ndryshme letrare.

Përzgjedhja e leximeve jashtë klase nga autorë të ndryshëm, periudha të ndryshme, nga gjini dhe lloje të ndryshme letrare krijon mundësi për pasurimin e përvojës letrare të nxënësve.

V. UDHËZIME PËR VLERËSIMIN

Roli kryesor i vlerësimit është të përmirësojë të nxënit. Informacioni i siguruar nga vlerësimi i ndihmon mësuesit të kuptojnë anët e dobëta dhe anët e forta të nxënësve në procesin e të nxënit dhe u jep mundësi të përmirësojnë mësimdhënien. Vlerësimi i nxënësve për fushën “Gjuhët dhe komunikimi” ka për synim matjen e kompetencave të paraqitura nëpërmjet rezultateve të të nxënit.

Llojet e vlerësimit

Vlerësimi diagnostikues zakonisht kryhet në fillim të shkallës, vitit shkollor ose para zhvillimit të një grupi orësh, për të identifikuar njohuritë paraprake, interesat ose aftësitë që kanë nxënësit rreth asaj për të cilën po kryhet vlerësimi. Ky informacion përdoret për të orientuar praktikën e mësimdhënies të mësuesit dhe të nxënit e nxënësve në mënyrë që të përcaktohen teknikat korrigjuese. Vlerësimi diagnostikues mund të jetë i shkurtër, i shpejtë, joformal dhe mund të bëhet me gojë dhe me shkrim.

Vlerësimi i vazhdueshëm është një proces që ndodh gjatë gjithë kohës në klasë dhe informon nxënësit dhe mësuesit mbi progresin e nxënësve. Të dhënat dhe informacioni i mbledhur nga vlerësimi formues përdoren për të përmirësuar procesin e mësimdhënies dhe të nxënit. Fokusi i vlerësimit formues nuk duhet të jetë vetëm vlerësimi me notë i nxënësit.

Vlerësimi përmbledhës kryhet më shpesh në fund të një grupi orësh, për të përcaktuar çfarë është mësuar mbas një periudhe kohe dhe shoqërohet me notë. Vlerësimet përmbledhëse përdoren jo vetëm për të informuar nxënësit e prindërit për progresin e nxënësve, por edhe për të përmirësuar praktikën e mësimit dhe të nxënësve.

Gjatë zbatimit të programit nxënësve duhet t'u jepet mundësia të punojnë edhe në grup, për kryerjen e detyrave të cilat mund të zgjidhen me këtë metodë pune. Në këto raste mësuesi parashtron peshën e vlerësimit me notë të grupit, në tërësi dhe të secilit nxënësi, në veçanti.

Komponentët e vlerësimit janë vlerësim me gojë dhe vlerësim me shkrim. Vlerësimi me shkrim shërben për aftësimin e komunikimit me shkrim. Mësuesi e vlerëson nxënësin me notë për prezantimet me gojë, në testimet periodike me shkrim dhe në punët me shkrim, të zhvilluara individualisht ose në grup.

Një formë e vlerësimit me shkrim nga nxënësit janë edhe testimet.

Vlerësimi i punëve me shkrim është një mjet shumë i rëndësishëm për të matur kompetencat gjuhësore të nxënësve. Njohja e këtij niveli, tashmë, nuk mund të bëhet vetëm me rrugët praktike e tradicionalisht të njohura, si: qortimet nga mësuesi. Kështu, duhen kërkuar forma të larmishme vlerësimi, të cilat të pasqyrojnë nivelin real të arritjeve të nxënësve për marrjen e masave për përmirësimin e tij. Mësuesi duhet ta ndjekë gjithë procesin e të shkruarit që nga planifikimi dhe deri tek rishikimi dhe redaktimi. Shënimet e mësuesit janë shumë të rëndësishme për vlerësimin e punëve me shkrim të nxënësve. Ato duhet të jenë të tilla që t'i motivojnë nxënësit. Vlerësimi që nxënësit mund t'i bëjnë njëri-tjetrit, është një tjetër formë e rëndësishme që ndihmon mbarëvajtjen e punës në këtë drejtim.

Përveç punëve dhe testeve me shkrim, mësuesit mund të kryejnë vlerësime të bazuara në performancën e nxënësve, duke përdorur mënyrat e mëposhtme, si: projektet, lojërat me role, detyrat individuale, bisedat letrare, debatet, vrojtimitet, portofoli i nxënësit etj.

Portofoli i nxënësit, si një mundësi vlerësimi e vetëvlerësimi, është një koleksion i punimeve të tij përgjatë një periudhe kohore. Ai mund të përmbajë ese, detyra tematike, projekte etj. Përzgjedhjet për portofolin bëhen nga nxënësi, mësuesi rekomandon. Pjesë e vlerësimit është edhe informimi i nxënësve dhe i prindërve për rezultatet e vlerësimit.

VI. MATERIALE DHE BURIME MËSIMORE

Për arritjen e kompetencave në fushën “Gjuhët dhe komunikimi” është i rëndësishëm përdorimi i mjeteve dhe i materialeve të shumta mësimore. Tekstet mësimore nuk duhet të jenë burimi i vetëm për marrjen informacionit. Në procesin e të nxënës duhet përdorur materiale nga interneti, libra nga biblioteka e shkollës, fletë pune, udhëzues të ndryshëm etj. Këto materiale duhet të jenë të qarta, të sakta, me një gjuhë të kuptueshme, në përputhje me programin dhe nuk duhet të përbëjnë ngarkesë për nxënësit.